

KATEDRA ZA POLONISTIKU
ODSJEKA ZA ZAPADNOSLAVENSKE STUDIJE
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ODJEL ZA HRVATSKU I POREDBENU FRAZEOLOGIJU
HRVATSKOGA FILOLOŠKOG DRUŠTVA

KOMPARATIVNOSLAVISTIČKE LINGVOKULTURALNE TEME III. KOMPAS

KNJIGA SAŽETAKA

8. – 10. listopada 2026., Dubrovnik

ЛФНБ

Martina Bašić i Petra Koljnrekaj (ur.)

**KOMPARATIVNOSLAVISTIČKE
LINGVOKULTURALNE TEME
III. KOMPAS**

KNJIGA SAŽETAKA

Nakladnik

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – FF press
Hrvatsko filološko društvo

Za nakladnika

Domagoj Tončinić
Davor Dukić

Urednice

Martina Bašić
Petra Koljnrekaj

Lektura

Autorska

Prijelom

Rok Bašić

Korektura

Iva Budimir

ISBN

978-953-379-331-3 (FF press)

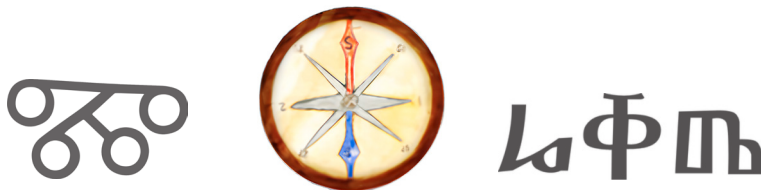
978-953-296-229-1 (HFD)

Međunarodna znanstvena konferencija *Komparativnoslavističke lingvokulturalne teme*
III. KOMPAS sufinancirana je sredstvima Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

The International Scientific Conference *Comparative Slavic Linguocultural Topics*
III: KOMPAS is partially funded by the Faculty of Humanities and Social Sciences,
University of Zagreb.

Međunarodna znanstvena konferencija

**KOMPARATIVNOSLAVISTIČKE
LINGVOKULTURALNE TEME
III. KOMPAS**

KNJIGA SAŽETAKA

Dubrovnik, 8. – 10. listopada 2026.

Uredile

Martina Bašić i Petra Koljnrekaj

Katedra za polonistiku Odsjeka za zapadnoslavenske studije Filozofskoga
fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i Odjel za hrvatsku i poredbenu
frazologiju Hrvatskoga filološkog društva
Zagreb, 2026.

PLENARNA IZLAGANJA

Alexander Bierich

Fach Slavistik der Universität Trier

bierich@uni-trier.de

СЛАВЯНСКАЯ ИСТОРИЧЕСКАЯ ФРАЗЕОЛОГИЯ: ПРОБЛЕМЫ И ЗАДАЧИ ИЗУЧЕНИЯ

Исторические и этимологические исследования, широко распространённые в лексике, занимают во фразеологии ещё довольно небольшое место. По сравнению с огромным количеством работ по синхронной фразеологии число работ, посвященных исторической фразеологии, выглядит более чем скромно (Р. Эккерт). Недостаточная разработанность славянской исторической фразеологии связана прежде всего с тем, что для исторических изысканий до сих пор ещё нет исчерпывающей материальной базы. Исторические словари славянских языков освещают фразеологические единицы sporadически, уделяя большее внимание лексическому материалу. Во многом это объясняется источниками, которые в основном носят религиозный или официально-деловой характер и потому практически не имеют в своём составе разговорной фразеологии.

Долгое время развитие исторической фразеологии сдерживалось и недостаточной разработанностью её принципов и методов. На фразеологию переносили, как правило, приёмы и методы историко-этимологического анализа лексики. До сих пор, к сожалению, при описании происхождения фразеологических единиц доминирует их этнографическая интерпретация.

К важнейшим задачам исторической фразеологии относятся следующие: а) разработка принципов и методов историко-этимологического анализа фразеологизмов; б) анализ фразеологических систем на различных этапах развития языка; в) рассмотрение процессов возникновения фразеологических единиц; г) установление и анализ источников фразеологического фонда языка; д) изучение процессов становления и эволюции фразеологизмов; е) выявление заимствований во фразеологии и т. д.

В докладе на материале славянской фразеологии подробно рассматриваются некоторые из названных проблем.

Ключевые слова: предмет и задачи исторической фразеологии, методы исторического изучения фразеологизмов, историко-этимологический анализ фразеологических единиц, заимствования во фразеологии, эволюция фразеологического состава славянских языков

SLAWISCHE HISTORISCHE PHRASEOLOGIE: PROBLEME UND AUFGABEN DER ERFORSCHUNG

Historische und etymologische Untersuchungen, die im Bereich der Lexik weit verbreitet sind, nehmen in der Phraseologie noch einen relativ geringen Stellenwert ein. Im Vergleich zur enormen Zahl von Arbeiten zur synchronen Phraseologie erscheint die Anzahl der Arbeiten, die sich mit der historischen Phraseologie befassen, mehr als bescheiden (R. Eckert). Die unzureichende Erforschung der slawischen historischen Phraseologie hängt in erster Linie damit zusammen, dass es für historische Untersuchungen bislang noch keine umfassende Quellenbasis gibt. Historische Wörterbücher der slawischen Sprachen behandeln phraseologische Einheiten nur sporadisch und widmen dem lexikalischen Material größere Aufmerksamkeit. Dies lässt sich weitgehend durch die Quellen erklären, die überwiegend religiösen oder offiziell-geschäftlichen Charakter haben und daher praktisch keine umgangssprachliche Phraseologie enthalten.

Lange Zeit wurde die Entwicklung der historischen Phraseologie auch durch die unzureichende Erarbeitung ihrer Prinzipien und Methoden beeinträchtigt. In der Regel wurden die Verfahren und Methoden der historisch-etymologischen Wortschatzanalyse auf die Phraseologie übertragen. Leider dominiert bis heute bei der Beschreibung der Herkunft phraseologischer Einheiten deren ethnografische Interpretation.

Zu den wichtigsten Aufgaben der historischen Phraseologie gehören daher folgende: a) Ausarbeitung bestimmter Methoden und Prinzipien einer historisch-etymologischen Analyse von Phraseologismen; b) Beschreibung des phraseologischen Systems in den früheren Sprachstufen; c) Prozesse der Entstehung von Phraseologismen; d) Herkunftsbereiche der Phraseologie; e) Entwicklung von Phraseologismen (lexikalischer, morphosyntaktischer und semantischer Wandel; Aussterben von phraseologischen Einheiten); f) Ermittlung fremdsprachlicher Elemente in der Phraseologie usw.

Im Vortrag werden anhand der slawischen Phraseologie einige der genannten Probleme ausführlich behandelt.

Schlüsselwörter: Gegenstand und Aufgaben der historischen Phraseologie; Methoden der historischen Untersuchung von Phraseologismen, historisch-etymologische Analyse phraseologischer Einheiten, Entlehnungen in der Phraseologie, Entwicklung des phraseologischen Bestands der slawischen Sprachen

Ivana Čagalj

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

icagalj@ffzg.unizg.hr

„RUKAM NAŠIH MAMOV, TETOV I STARIH MAJKOV” – O DVJEMA KUCHARICAMA HRVATA U SLOVAČKOJ

Polazeći od etnografsko-antropoloških i sociolingvističko-dijalektoloških pristupa u proučavanju „kuhinjskoga” jezika / jezika kuhinje, u radu se s jedne strane analiziraju sociokulturna značenja, a s druge dijalektne značajke dviju recentnih kuharica Hrvata u Slovačkoj, koje donose kulinarsku građu na lokalnim čakavskim varijetetima – *Jandrofska kuharica* (Žiaková, Z., Jankovičová, A. et al., 2023) i *Novosielska kuharica* (Hanny, M., Encingerová, K. et al., 2025). Navedena se problematika tumači u širem kontekstu gastronomskih izdanja u hrvatskoj dijaspori, prije svega u autohtonim manjinskim zajednicama, ali i u iseljeništvu, s naglaskom na složene odnose manjinskoga/iseljeničkoga etnojezičnog, pa i rodnog identiteta i hrane. Drugim riječima – proučava se diskurzivno konstituiranje različitih aspekata identiteta, ne samo u odabranim kuharicama, nego i u drugim društvenim praksama ove zajednice povezanim s hranom. Opće je poznato da se kulturni utjecaji i njihova međusobna prožimanja podjednako (re)strukturiraju i u jeziku i u načinu prehrane, zbog čega se kulinarski leksik nerijetko tumači i s kontaktnolingvističkoga rakursa. Dijalektološka raščlamba recepata prikupljenih u ovim dvjema kuharicama, međutim, nije ograničena samo na leksikološko i etimološko istraživanje ranijih romanizama i utjecaja većinskoga slovačkog i drugih jezika u okruženju na ove čakavske idiome, nego obuhvaća i analizu drugih dijalektnih obilježja – (orto)grafijskih, fonoloških, morfoloških, rječotvornih i sintaktičkih. Kako bi se dobila obuhvatnija slika odnosa *jezika – hrane – zajednice*, analizirana je građa upotpunjena i leksičkim, u manjoj mjeri i frazemskim, primjerima povezanim s domenom hrane, koji su ekscerpirani iz leksikografskih priručnika i druge pisane ostavštine Hrvata u Slovačkoj.

Ključne riječi: hrvatski jezik, Slovačka, kuharice

„RUKAM NAŠIH MAMOV, TETOV I STARIH MAJKOV” – ON TWO COOKBOOKS OF CROATS IN SLOVAKIA

Starting from ethnographic-anthropological and sociolinguistic-dialectological approaches to the study of „kitchen” language / the language of cuisine, this paper examines, on the one hand, the sociocultural meanings and, on the other, the dialectal features of two recent cookbooks by Croats in Slovakia, which present culinary material recorded in local Chakavian

varieties: *Jandrofska kuharica* (Žiaková, Z., Jankovičová, A. et al., 2023) and *Novosielska kuharica* (Hanny, M., Encingerová, K. et al., 2025). These issues are interpreted within the broader context of gastronomic publications in the Croatian diaspora, primarily in autochthonous minority communities, but also in emigrant settings, with an emphasis on the complex relationships between minority/emigrant ethnolinguistic identity – and, to some extent, gender identity – and food. In other words, the paper explores the discursive construction of various aspects of identity, not only in the selected cookbooks but also in other food-related social practices of this community. It is well known that cultural influences and their mutual interpenetration are (re)structured in both language and dietary practices alike, which is why culinary lexis is often interpreted from a contact-linguistic perspective. The dialectological analysis of the recipes collected in these two cookbooks, however, is not limited to lexicological and etymological research into earlier Romance loanwords and the influence of the majority Slovak language and other surrounding languages on these Chakavian varieties. It also encompasses the analysis of additional dialectal features, including (ortho)graphic, phonological, morphological, word-formational, and syntactic characteristics. In order to provide a more comprehensive picture of the relationship between language, food, and community, the analysed material is supplemented with lexical and, to a lesser extent, idiomatic examples related to the domain of food, excerpted from lexicographic works and other written sources constituting the cultural heritage of Croats in Slovakia.

Keywords: Croatian language, Slovakia, cookbooks

Piotr Kajak

POLONICUM – Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla
Cudzoziemców Uniwersytetu Warszawskiego

p.kajak@uw.edu.pl

CZASOWNIKI RUCHU JAKO PROBLEM GLOTTODYDAKTYCZNY (NA PRZYKŁADZIE NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO)

W niniejszym referacie autor przedstawi zagadnienie czasowników ruchu w języku polskim z perspektywy glottodydaktycznej, skupiając się na praktycznych wyzwaniach towarzyszących uczestnikom procesu uczenia się / nauczania języka polskiego jako obcego. Głównym celem wystąpienia jest skupienie się na funkcjonalnym wykorzystaniu wskazanego problemu gramatycznego. Rozważania skoncentrują się na wypracowaniu i zaprezentowaniu efektywnych strategii dydaktycznych, które pozwalają na uproszczenie i usystematyzowanie tego materiału w pracy z grupami różnojęzycznymi. Punktem wyjścia będą wybrane istniejące pomoce dydaktyczne, ale autor odniesie się do tekstów kultury popularnej, które mogłyby stanowić dobry element ćwiczeniowy.

Dla uczących się języka polskiego jako obcego opanowanie systemu czasowników ruchu stanowi pewne wyzwanie, ale może być też inspirującym doświadczeniem świadczącym o bogactwie polszczyzny. Dlatego w praktyce lektorskiej kluczowe jest odejście od czysto teoretycznego opisu morfologicznego na rzecz podejścia funkcjonalno-komunikacyjnego. Autor proponuje własne techniki i narzędzia dydaktyczne dostosowane do potrzeb słuchaczy na poziomach od A2 do B2.

Słowa kluczowe: glottodydaktyka polonistyczna, język polski jako obcy, czasowniki ruchu, lektorat języka polskiego, gramatyka funkcjonalna

VERBS OF MOTION AS AN IMPORTANT TOPIC IN TEACHING POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE

In his paper, the author will present the issue of verbs of motion in the Polish language from a glottodidactic perspective, focusing on the practical challenges faced by participants in the process of learning and teaching Polish as a foreign language.

The primary objective of the presentation is to focus on the functional application of this grammatical issue. The discussion will center on developing and presenting effective pedagogical strategies that simplify and systematize this material when working with multilingual groups. Select-

ed existing teaching aids will serve as a starting point, but the author will also reference popular culture texts that could be used as effective exercise material.

For learners of Polish as a foreign language, mastering the system of verbs of motion poses a certain challenge, yet it can also be an inspiring experience that demonstrates the richness of the Polish language. Therefore, in teaching practice, it is crucial to move away from a purely theoretical morphological description in favor of a functional, communicative approach. The author will propose own pedagogical techniques and tools tailored to the needs of students at proficiency levels from A2 to B2.

Keywords: Polish glottodidactics, Polish as a foreign language, verbs of motion, Polish language courses, functional grammar

Mladen Uhlik, Andreja Žele

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Inštitut za slovenski jezik
 Frana Ramovša ZRC SAZU

mladen.uhlik@gmail.com, andreja.zele@zrc-sazu.si

KOLIČINSKE SINTAGME S GLAVNIM I ZBIRNIM BROJEVIMA U SLOVENSKOME JEZIKU (USPOREDBA S HRVATSKIM, ČEŠKIM I RUSKIM)

Prvi je dio izlaganja posvećen prikazu osnovnih morfosintaktičkih obilježja količinskih sintagmi s glavnim brojevima i imenicama koje označuju izbrojive jedinice. Posebnu ćemo pozornost posvetiti razlikama između količinskih sintagmi s tzv. paukalnim brojevima (2, 3, 4) i onih s većim brojevima (5 i više). Analiza se usredotočuje na slovenske konstrukcije (1) koje se opisuju kontrastivno, usporedbom s ekvivalentnim konstrukcijama u odabranim slavenskim jezicima: hrvatskome (2), odnosno još jednome južnoslavenskom jeziku, ruskome (3) predstavniku istočnoslavenskih jezika, i češkome (4) koji pripada zapadnoslavenskoj grupi. U odabranim ćemo jezicima najprije ispitati morfološku promjenjivost brojeva s obzirom na gramatičke kategorije, a zatim analizirati sintaktičke odnose, točnije sročnost i rekciju, između oblika broja i oblika imenice.

(1)

slvn.	dv-a	fant-a;	tri-je/	štir-je	fant-je;	pet	fant-ov
	dva. M.NOM	dječak. M.NOM.DU	tri. M.NOM	četiri. M.NOM	dječak. M.NOM.PL	pet. M.NOM	dječak. M.GEN.PL

(2)

hrv.	dva/	tri/	četiri	dječak-a	pet	dječak-â
	dva. M.NOM	tri.NOM	četiri.NOM	dječak. M.NOM.PAU	pet.NOM	dječak. M.GEN.PL

(3)

rus.	дв-а/	три/	четыре	парн-я	пять	парн-ей
	dva. M.NOM	tri.NOM	četiri.NOM	dječak. M.NOM.PAU	pet.NOM	dječak. M.GEN.PL

(4)

češ.	dv-a/	tři/	čtyři	kluc-i	pět	kluk-ů
	dva.M.NOM	tri.NOM	četiri.NOM	dječak. M.NOM.PL	pet.NOM	dječak. M.GEN.PL

‘dva/tri/četiri dječaka; pet dječaka’

U drugome dijelu izlaganja analizirat će se upotreba konstrukcija sa zbirnim brojevima i brojevnim pridjevima u slovenskome, i to putem us-

Plenarna izlaganja

Komparativnoslavističke lingvokulturalne teme – III. KOMPAS
Dubrovnik, 8. – 10. listopada 2026.

poredbe s njihovim ekvivalentima u odabranim slavenskim jezicima. Fokusirat ćemo se na ograničenja u uporabi zbirnih brojeva koja su povezana sa semantikom (živo/neživo, brojivo, nebrojivo, pluralia tantum) imenicā koje su sastavnice količinskih sintagmi. U slovenskome ćemo predstaviti dvije konstrukcije – u jednoj se radi o rekciji između zbirnoga broja i imenice (5), u drugoj o sročnosti broja i imenice (6).

(5) konstrukcija s rekcijom

slvn.	dvoj-e	vrat-Ø	dvoj-e	vprašanj-Ø
	dva.N.NOM.SG	vrata.GEN.PL	dva.N.NOM.SG	pitanja.GEN.PL

‘dvoja vrata, dva tipa pitanja’

(6) konstrukcija sa sročnošću

slvn.	dvoj-a	vrat-a/	dvoj-a	meril-a
	dvoj.N.NOM.PL	vrata.N.NOM.PL	dvoj.N.NOM.PL	kriterij.N.NOM.PL

‘dvije vrste vrata, dvojaki kriteriji’

Napokon, u kontekstu kontrastivnoga proučavanja količinskih sintagmi, osobitu pozornost zaslužuje uporaba konstrukcija s brojevnim imenicama u slovenskome i hrvatskome jeziku (7). U slovenskome je jeziku uporaba takvih konstrukcija manje ograničena prema spolu i kategoriji živosti nego u hrvatskome.

(7)

slvn.	tenišk-a	dvojic-a	Janez	/	Katarina	in	Peter	/	Špela
	teniški-ADJ. F.NOM.SG	par-F. NOM.SG	Janez.M.	/	Katarina.F	i	Peter.M	/	Špela.F

‘teniski par Janez/Katarina i Petar/Špela’

(8)

slvn.	deseteric-a	naj-boljš-ih	roman-ov
	grupa od deset-F.NOM.SG	SUP-dobar-GEN.PL	roman-GEN.PL

‘deset najboljih romanā’

Kontrastivno proučavanje količinskih sintagmi u odabranim slavenskim jezicima pokazuje da se ti jezici, unatoč svojoj srodnosti i pojedinim kontaktima (poput kontakta slovenskoga i hrvatskoga), u znatnoj mjeri razlikuju. Slovenske se konstrukcije ponekad ističu arhaizmima, poput mogućnosti razlikovanja između duala i množine, ili se pak od drugih jezika razlikuju nekim nepredvidivim inovacijama, primjerice uporabom zbirnih brojeva uz brojive imenice, npr. *dvoje vprašanj* ‘dva tipa pitanja’.

Ključne riječi: količinske sintagme, brojevi, glavni brojevi, zbirni brojevi, broj, slavenski jezici

QUANTIFIER PHRASES WITH CARDINAL AND COLLECTIVE NUMERALS IN SLOVENE (A COMPARISON WITH CROATIAN, CZECH, AND RUSSIAN)

The first part of the presentation outlines the basic morphosyntactic features of quantifier phrases (QPs) that contain cardinal numerals and nouns designating countable units. Special attention will be paid to the differences between QPs involving the paucals (2, 3, 4) and those with the larger numerals (5 and more).

The analysis focuses on Slovene constructions (1), which are described contrastively by comparison with equivalent constructions in selected Slavic languages: one South Slavic language, specifically Croatian (2); one East Slavic language, Russian (3); and one West Slavic language, Czech (4).

In the selected languages, we first examine the inflection of the numerals in QPs with respect to grammatical categories, and then analyse the syntactic relations of agreement and government, i.e. between the form of the numeral and the form of the noun.

(1)

slvn.	dv-a	fant-a;	tri-je/	štir-je	fant-je;	pet	fant-ov
	two. M.NOM	boy. M.NOM.DU	three. M.NOM	four. M.NOM	boy. M.NOM.PL	five. M.NOM	boy. M.GEN.PL

(2)

hrv.	dva/	tri/	četiri	dječak-a	pet	dječak-â
	two. M.NOM	three.NOM	four.NOM	boy. M.NOM.PAU	five.NOM	boy. M.GEN.PL

(3)

rus.	дв-а/	три/	четыре	парн-я	пять	парн-ей
	two. M.NOM	three.NOM	four.NOM	boy. M.NOM.PAU	five.NOM	boy. M.GEN.PL

(4)

češ.	dv-a/	tři/	čtyři	kluc-i	pět	kluk-ů
	two.M.NOM	three.NOM	four.NOM	boy. M.NOM.PL	five.NOM	boy. M.GEN.PL

‘two/three/four boys; five boys’

In the second part of the presentation, we analyse the use of constructions involving Slovene collective and differential numerals by comparing them with their equivalents in the selected Slavic languages. We focus on the limitations in the use of collective numerals connected to the seman-

tics of the constituent nouns (e.g. animate/inanimate, count/mass, and pluralia tantum).

In Slovene, we present two constructions: one involves government between the collective numeral and the noun (5), and the other involves agreement between the differential numeral and the noun (6).

(5) construction involving government (the collective numeral governs the noun)

slvn.	dvoj-e	vrat-Ø	dvoj-e	vprašanj-Ø
	two.N.NOM.SG	doors.GEN.PL	two.N.NOM.SG	question.GEN.PL

‘two doors, two types of questions’

(6) construction involving agreement between the differential numeral and the noun

slvn.	dvoj-a	vrat-a/	dvoj-a	meril-a
	two.N.NOM.PL	doors.N.NOM.PL	two.N.NOM.PL	criterion.N.NOM.PL

‘two types of doors, two types of criteria’

Finally, in the context of the contrastive study of QPs, the use of constructions with numeral nouns in Slovene and Croatian (7) deserves special attention. In Slovene, the use of such constructions is less restricted with respect to gender and animacy than in Croatian.

(7)

slvn.	tenišk-a	dvojic-a	Janez	/	Katarina	in	Peter	/	Špela
	tennis.ADJ. F.NOM.SG	pair.F. NOM.SG	Janez.M.	/	Katarina.F	and	Peter.M	/	Špela.F

‘the tennis doubles team of Janez/Katarina and Peter/Špela’

(8)

slvn.	deseteric-a	naj-boljš-ih	roman-ov
	group of ten-F.NOM.SG	SUP-good-GEN.PL	novel-GEN.PL

‘the ten best novels’

The contrastive study of quantifier phrases in the selected Slavic languages shows that these languages, despite their relatedness and contacts (such as the contact between Slovene and Croatian), differ significantly. Slovene constructions sometimes stand out due to archaisms – such as the possibility of distinguishing between the dual and the plural – or due to some unpredictable innovations – such as the use of collective numerals with countable nouns (e.g. *dvoje vprašanj* ‘two types of questions’).

Keywords: quantifier phrases, numerals, cardinal numerals, collective numerals, number, Slavic languages

PANELI

Paneli

Komparativnoslavističke lingvokulturalne teme – III. KOMPAS
Dubrovnik, 8. – 10. listopada 2026.

Branka Barčot, Ivana Filipović Petrović, Anita Hrnjak, Ana Dugandžić, Katarina-Antonia Boras, Katrin Schlund

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Martin-Luther-Universität Halle-Wittenberg
bbarcot@ffzg.unizg.hr, ifilipovic@hazu.hr, ahrnjak@ffzg.unizg.hr, adugandz@ffzg.unizg.hr, kboras@ffzg.unizg.hr, katrin.schlund@slavistik.uni-halle.de

JEZIK, KULTURA, FILMSKI KORPUS: KONTRASTIVNA ISTRAŽIVANJA FRAZEMSKIH KONSTRUKCIJA

Panel je zamišljen kao okvir za predstavljanje NPOO projekta *Frazemske konstrukcije u korpusu hrvatskih komedija (FraKonKomHR)*, odnosno kao prilika da suradnice projekta i sudionice panela, svaka iz svoje perspektive prikažu rad u prvoj projektnoj godini. Osim toga, panel je zamišljen i kao platforma za predstavljanje načina na koji će se baza hrvatskih frazemskih konstrukcija moći povezati s višejezičnim repozitorijem frazemskih konstrukcija koji je u izradi u okviru COST akcije *A Multilingual Repository of Phraseme Constructions in Central and Eastern European Languages (PhraConRep)*. Dakle, glavni je cilj ovoga panela predstaviti metodologiju rada na projektu te projektne aktivnosti, kao i očekivane konkretne rezultate.

Ključne riječi: frazemske konstrukcije, filmski korpus

LANGUAGE, CULTURE, FILM CORPUS: CONTRASTIVE RESEARCH ON PHRASEME CONSTRUCTIONS

This panel provides a framework for presenting the NPOO project *Phraseme Constructions in the Corpus of Croatian Comedies (FraKonKomHR)*, that is, an opportunity for the project collaborators and panel participants to present the work in the first project year, each from their own perspective. In addition, the panel is also intended as a platform for presenting the way in which the database of Croatian phraseme constructions will be connected to the multilingual repository of phraseme constructions that is being developed as part of the COST action *A Multilingual Repository of Phraseme Constructions in Central and Eastern European Languages (PhraConRep)*. Therefore, the main goal of this panel is to present the methodology of work on the project as well as project activities and expected concrete results.

Keywords: phraseme constructions, film corpus

Daniela Katunar, Ida Raffaelli, Ivana Simeon

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

dkatunar@ffzg.unizg.hr, ida.raffaelli@ffzg.unizg.hr, isimeon@ffzg.unizg.hr

**PROJEKT *METEOROLOGIKON* U SLAVENSKOJ
KONTRASTIVNOJ PERSPEKTIVI
– OD IDEJE DO PRIMJENE**

Na panelu će biti predstavljen projekt *Meteorologikon – vrijeme u jeziku, misli i kulturi*, institucijski istraživački NPOO projekt (NextGeneration EU), kojemu su ciljevi istražiti i opisati jezik domene meteorološkog vremena primjenom kognitivnolingvističkog teorijsko-metodološkog okvira, i to s fokusom na svakodnevne meteorološke izraze u četiri tipološki različita jezika – hrvatskom, engleskom, ruskom i turskom jeziku. Raspravit će se o istraživanjima koja su projektu prethodila, a koja su rezultirala kontrastivnim studijama meteoroloških izraza u hrvatskom i ruskom jeziku, kao i dijakronijskim podacima koji pokazuju kako je domena meteorološkog vremena relevantna za proučavanje značenjskih promjena i tumačenje kognitivnih kulturnih modela kao veze jezika, kulture i misli.

Ključne riječi: meteorološko vrijeme, jezik, kontrastivne studije

**PROJECT *METEOROLOGICON* IN A SLAVIC
CONTRASTIVE PERSPECTIVE – FROM INCEPTION
TO APPLICATION**

The panel will present the project *Meteorologicon – Weather in Language, Thought and Culture*, an institutional research NPOO project (NextGeneration EU), whose goals are to explore and describe the language of the meteorological weather domain using a cognitive linguistic theoretical and methodological framework, with a focus on everyday meteorological expressions in four typologically different languages – Croatian, English, Russian and Turkish. The panel will discuss the research that preceded the project, which resulted in contrastive studies of meteorological expressions in Croatian and Russian, as well as diachronic data that show how the meteorological weather domain is relevant for studying semantic changes and interpreting cognitive cultural models as a link between language, culture and thought.

Keywords: weather, language, contrastive studies

IZLAGANJA U SEKCIJAMA

Katarina Aladrović Slovaček

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

kaladrovic@gmail.com

**POVEZANOST PRAVOPISNO-GRAMATIČKIH
OBILJEŽJA RIJEČI I USVAJANJA ZNAČENJA U
RANOJEZIČNOME DISKURSU**

Leksički razvoj najdinamičniji je dio jezičnoga razvoja koji ne završava formalnim obrazovanjem, nego se njime ovladava cijeloga života. Upravo je bogatstvo rječnika prediktor obrazovnoga te kasnije akademskoga uspjeha. Kako je riječ o složenome procesu, na njega jednako utječu jezični kao i nejezični čimbenici. Značajan se pomak u razvoju rječnika događa polaskom djeteta u školu kada je izloženo većem broju pisanih i usmenih tekstova te tijekom jedne godine usvoji 500 do 1000 novih riječi (Cvikić, 2005). Stoga će se u ovome radu ispitati koliko na taj proces usvajanja novih riječi utječu gramatičko-pravopisna obilježja riječi, kao što su njezina morfološka složenost, pravopisna obilježja, značenje riječi i odnos prema drugim riječima (kolokacija).

Ključne riječi: hrvatski jezik, leksička kompetencija, razvoj rječnika, jezični čimbenici

**THE RELATIONSHIP BETWEEN ORTHOGRAPHIC-
GRAMMATICAL FEATURES OF WORDS AND THE
ACQUISITION OF MEANING IN EARLY LANGUAGE
DISCOURSE**

Lexical development is the most dynamic component of language development and does not end with formal education; rather, it is acquired throughout one's entire life. Vocabulary richness is a predictor of educational and later academic success. As this is a complex process, it is influenced equally by linguistic as well as non-linguistic factors. A significant shift in vocabulary development occurs when a child starts school, when they are exposed to a greater number of written and spoken texts, and during a single year they acquire between 500 and 1,000 new words (Cvikić, 2005). Therefore, this paper examines the extent to which the process of acquiring new words is influenced by grammatical and orthographic characteristics of words, such as their morphological complexity, orthographic features, word meaning, and relationships with other words (collocation).

Keywords: Croatian language, lexical competence, vocabulary development, linguistic factors

Saša Babič

Inštitut za slovensko narodopisje ZRC SAZU

sasa.babic@zrc-sazu.si

JEZIK, KULTURA IN VREDNOTE: GOSPODARSKA PODOBA V SLOVENSKIH FOLKLORNIH OBRAZCIH

Jezik poimenuje in komentira svet, procese v njem in medčloveška razmerja. Besede se združujejo v krajše ali daljše besedne zveze, te pa se lahko pretvorijo v jezikovne oblike, ki delujejo kot vnaprej pripravljene zveze za rabo, so vnaprej pomensko določene in pogosto metaforične. V folkloristiki govorimo o folklornih obrazcih, iz katerih lahko z etnolingvističnim pristopom odkrivamo metaforične in stereotipne odtise družbe. V prispevku se bomo osredotočili na etnolingvistično analizo arhivskih pregovorov, ki vsebujejo odtis gospodarskih podob in vsakdanjika, ter načrtali diahorni konceptualni zemljevid stereotipov, ki ga nakazujejo folklorni obrazci.

Ključne besede: pregovor, gospodarstvo, jezik, etnolingvistika

LANGUAGE, CULTURE AND VALUES: THE ECONOMIC IMAGES OF EVERYDAY LIFE IN SHORT FOLKLORE FORMS

Language names and comments on the world, the processes within it, and interpersonal relationships. Words are combined into shorter or longer phrases, which can be transformed into linguistic forms that function as pre-prepared combinations for use, with pre-determined meanings that are often metaphorical. In folklore studies, we talk about short folklore forms, from which an ethnolinguistic approach can be used to discover metaphorical and stereotypical imprints of society. In this article, we will focus on the ethnolinguistic analysis of archival proverbs that contain traces of economic images and everyday life, and outline a diachronic conceptual map of stereotypes indicated by short folklore forms.

Keywords: proverb, economy, language, ethnolinguistics

Sandra Banas

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

sbanas@ffzg.unizg.hr

**FITONIMSKA OBILJEŽENOST REPORTERSKOG
DISKURSA RYSZARDA KAPUŚCIŃSKOG: KOKOS
U POLJSKO-AFRIČKOM FRAZEOLŠKOM
IMAGINARIJU**

Žanr književne reportaže u posljednjem je desetljeću u Poljskoj postao sve češćim predmetom znanstvenih istraživanja – i to ne samo iz književno-teorijskog i književno-povijesnog, nego i iz jezikoslovnog, te, još uže, frazeološkog očista. Pritom autori poput M. Nawrocke-Żarnecke (2015) ili A. Wysocke (2016) analiziraju obilježja poetike najpoznatijeg poljskog reportera Ryszarda Kapuścińskiego, posebnu pozornost pridajući ulozi ustaljenih frazeoloških jedinica u oblikovanju leksičko-semantičke i naratološko-stilističke razine reporterskog diskursa. U predloženom će se izlaganju pokušati pokazati kako, iako djela slavnoga reportera obiluju fitonimskim leksikom, koji nerijetko u tekst unosi kulturološku i simboličku slojevitost, broj fitonimskih frazema biva znatno skromniji. Izlaganje će se stoga usredotočiti na frazem *nie ma z czego kokosów* ovjeren u zbirci reportaža Kapuścińskiego *Busz po polsku* iz 1962. godine. Osim analize značenja i motiviranosti ove frazeološke jedinice, nastojat će se prikazati njezine potvrde u korpusnim izvorima, kao i ostale frazeme s istom sastavnicom u poljskom frazeološkom fondu (npr. *robić (zgarniać, zarabiać) kokosy* ‘ostvarivati vrlo dobru zaradu’ ili *robić na czymś kokosy* ‘imati veliki profit od čega’). Naposljetku, pokušat će se utvrditi postojanje eventualnih frazemskih ekvivalenata u hrvatskome, ali i drugim europskim jezicima.

Ključne riječi: Ryszard Kapuściński, književna reportaža, fitonimi, frazem *nie ma z czego kokosów*, frazeološka sastavnica *kokosy*

**PHYTONYMIC MARKEDNESS IN RYSZARD
KAPUŚCIŃSKI'S REPORTAGE DISCOURSE:
THE COCONUT IN THE POLISH-AFRICAN
PHRASEOLOGICAL IMAGINARY**

In the past decade, the genre of literary reportage in Poland has increasingly become the subject of scholarly research – not only from literary-theoretical and literary-historical perspectives, but also from linguistic, and more specifically – phraseological – viewpoints. In this context, authors such as M. Nawrocka-Żarnecka (2015) and A. Wysocka (2016) analyse the poetics of Poland's most renowned reporter, Ryszard Kapuściński,

with particular attention to the role of set phraseological units in shaping the lexico-semantic as well as narratological-stylistic layers of reportage discourse. The proposed presentation aims to demonstrate that, although Kapuściński's works abound in phytonymic lexicon – which often introduces cultural and symbolic complexity into the text – the number of phytonymic phraseologisms is considerably smaller. The analysis will therefore focus on the phraseologism *nie ma z czego kokosów*, attested in Kapuściński's 1962 reportage collection *Busz po polsku*. In addition to examining the semantic motivation of this phraseological unit, the paper will present its attestations in corpus sources, as well as other phraseologisms containing the same component within the Polish phraseological inventory (e.g. *robić (zgarniać, zarabiać) kokosy*, 'to earn exceptionally well', or *robić na czymś kokosy*, 'to make a large profit from something'). Finally, the study aims to determine the existence of potential phraseological equivalents in Croatian and in other European languages.

Keywords: Ryszard Kapuściński, literary reportage, phytonyms, the phraseologism *nie ma z czego kokosów*, the phraseological component *kokosy*

Martina Bašić, Barbara Kovačević

Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Institut za hrvatski jezik
mkovacev@hazu.hr, bkova@ihji.hr

ŠTO TIJELO SKRIVA, FRAZEM OTKRIVA: UNUTARNJI ANTROPOSOMATIZMI U ČAKAVSKOJ FRAZELOGIJI

Dosadašnja istraživanja antroposomatskih frazema u hrvatskome jeziku pokazala su da su najproduktivniji oni frazemi koji uključuju vanjske i vidljive dijelove tijela (*glava, ruka, oko, noga*), dok su unutarnji organi frazeološki znatno slabije zastupljeni, osim somatizma srce, čija je tradicionalna simbolika generirala velik broj frazema. Ovo je izlaganje usmjereno na analizu antroposomatskih frazema sa sastavnicama unutarnjih organa trupa – *pluća, rebro, trbuh, želudac, bubreg, jetra, crijevo* (antroposomatizmi *kralješnica/kičma* i *srce* izostavljeni su iz analize jer je njihova frazeološka i konceptualna obrada već detaljno provedena). Cilj je istraživanja, uzimajući u obzir sve realizacije kojima se imenuju navedeni organi, utvrditi njihovu produktivnost u frazemima čakavskih govora i opisati njihove motivacijske obrasce. Rezultati istraživanja mogli bi pridonijeti hrvatskim komparativnim dijalektnim istraživanjima, ali i usporedbi s frazeološkim obrascima u drugim slavenskim jezicima.

Ključne riječi: dijalektna frazeologija, antroposomatski frazemi, unutarnji organi trupa, čakavski govori

WHAT THE BODY CONCEALS, PHRASEOLOGY REVEALS: INTERNAL ANTHROPOSOMATISMS IN ČAKAVIAN PHRASEOLOGY

Previous research on anthroposomatic phraseological units in the Croatian language has shown that the most productive units are those containing external and visible body parts (*head, hand, eye, leg*), whereas internal organs display considerably lower phraseological productivity, with the exception of the heart, whose traditional symbolism has generated a large number of phraseological units. This paper focuses on the analysis of anthroposomatic phraseological units containing components denoting internal organs of the trunk – *lungs, rib, abdomen, stomach, kidney, liver, and intestine* (the anthroposomatisms *spine/backbone* and *heart* are excluded from the analysis, as their phraseological and conceptual treatment has already been examined in detail). Considering all lexical realisations used to designate the organs mentioned above, the study aims to determine their productivity in the phraseology of Čakavian dialects and to describe their underlying motivational patterns. The results may contribute to comparative Croatian research at the dialectal level, as well as to the comparison of phraseological patterns in other Slavic languages.

Keywords: dialectal phraseology, anthroposomatic phraseological units, internal organs of the trunk, Čakavian local dialects

Martin Beneš, Tomislava Bošnjak Botica

Ústav pro jazyk český, Institut za hrvatski jezik
benes@ujc.cas.cz, tbosnjak@ihjj.hr

SOCIOLINGVISTICKÝ ROZMĚR VARIANTNOSTI V ČEŠTINĚ A CHORVATŠTINĚ

Tento příspěvek se zabývá intersubjektivními aspekty variace v morfologických paradigmatech (např. č. L Pl *pracích a pracech*, chorv. G Pl *crpaka/crpka/crpki*), se zvláštním důrazem na roli metajazykového povědomí a preskriptivní kodifikace. Na základě dokladů z češtiny a z chorvatštiny analyzujeme, jak uživatelé jazyka vyjednávají o implicitních jazykových znalostech na pozadí explicitních vět o pravidle, které jsou institucionálně kodifikovány a v některých případech si je také uživatelé pamatují. Příspěvek vychází ze sociokognitivního rámce, který chápe jazyková pravidla jako sociálně sdílená fakta. Navrhujeme model založený na čtyřech rovinách jazykové reprezentace – 1. implicitních, nevědomých, sdílených jazykových znalostech, 2. úzu reprezentovaném jazykovými korpusy, 3. explicitním jazykovém povědomí uživatelů jazyka a 4. na refe-

renčních popisech v gramatikách a slovnících. Ukazujeme, že vztahy mezi těmito složky jsou velmi komplexní a obousměrné, nesoulad mezi územ a popisem přitom chápeme jako systematický indikátor napětí, nikoli jako selhání deskripce. To nás vede k typologii rozlišující jednak z hlediska popisu umělou vs. nerozpoznanou variaci a jednak z hlediska uživatelů uměle vytvářenou (a udržovanou) vs. přirozenou variaci. Všechny tyto rozdíly ilustrujeme pomocí příkladů z češtiny a chorvatštiny.

Klíčová slova: variace, roviny jazykové reprezentace, popis, úzus, čeština, chorvatština, sdílené znalosti, intersubjektivita

SOCIETAL DIMENSION OF OVERABUNDANCE IN CZECH AND CROATIAN

This paper examines the social and intersubjective dimensions of overabundance (OA) in morphological paradigms (e.g. Cz. loc. pl *pracích* and *pracech*, Cr. gen. pl *crpaka/crpka/crpki*), focusing on the role of meta-linguistic awareness and prescriptive norms. Using data from Czech and Croatian, we analyse how speakers negotiate implicit linguistic knowledge alongside explicit rule-sentences that are institutionally codified and, in some cases, memorised by speakers. The study adopts a sociocognitive framework that treats linguistic rules as socially shared facts. We propose a four-layer model of linguistic representation — implicit knowledge, usage as represented by language corpora, explicit linguistic awareness, and reference descriptions — and show that relations between these layers are non-linear and bidirectional. Mismatches between usage and description are argued to be systematic indicators of representational tension rather than descriptive failure. This motivates a typology distinguishing artificial and unrecognised OA, as well as a speaker-oriented distinction between artificially caused, created, and natural OA, illustrated with Czech and Croatian examples.

Keywords: overabundance, layers of linguistic representation, description, usage, Czech, Croatian

Emina Berbić Kolar

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

eberbic@foozos.hr

**DOPRINOS PROUČAVANJU STAROŠTOKAVSKOGA
GOVORA BAČKOGA BREGA TEMELJEN NA
(NEOBJAVLJENOM) RUKOPISU JOSIPA ILIĆA
OD ZABORAVA SPAŠENO**

Radom će se opisati mjesni govor Bačkoga Brega. Bereški je govor specifičan po tome što pripada staroštokavskim govorima slavonskoga dijalekta štokavskoga narječja. Nalazi se na tromedi Srbije, Mađarske i Hrvatske. U Bačkome Bregu stoljećima žive Hrvati čuvajući svoj govor kao glavno identitetsko obilježje. Radom će se dati dodatni doprinos istraživanju i očuvanju navedenoga mjesnog govora temeljen na dosad neobjavljenome rukopisu Josipa Ilića *Od zaborava spašeno*. Jezičnom analizom rukopisne građe koja datira iz 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća doprinijet će se dosadašnjim istraživanjima, ovoga za Hrvate važnoga organskoga idioma, koji čuva hrvatski identitet, kulturu i tradiciju u Republici Srbiji.

Ključne riječi: Bački Breg, Josip Ilić, rukopisna baština, slavonski dijalekt, staroštokavski govori

**CONTRIBUTION TO THE STUDY OF THE OLD
ŠTOKAVIAN SPEECH OF BAČKI BREG BASED ON
THE (UNPUBLISHED) MANUSCRIPT OF JOSIP ILIĆ
SAVED FROM OBLIVION**

The paper will describe the local dialect of Bački Breg. The dialect of Bački Breg is distinctive. It belongs to the Old Štokavian group within the Slavonian dialect of the Štokavian dialect continuum. It is located on the border between Serbia, Hungary and Croatia. Croats have lived in Bački Breg for centuries, preserving their local dialect as a key marker of identity. The paper will contribute further to the research and preservation of the aforementioned local dialect based on the previously unpublished manuscript by Josip Ilić *Od zaborava spašeno*. The linguistic analysis of the manuscript material dating from the 1950s and 1960s will contribute to previous research on this important organic idiom for Croats, which preserves Croatian identity, culture and tradition in the Republic of Serbia.

Keywords: Bački Breg, Josip Ilić, manuscript heritage, Slavonian dialect, Old Štokavian

Anna Boguska

Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk
anna.boguska@ispan.edu.pl

ZAŠTO ROMAN JOSIPA MLAKIĆA *DRUGA NOINA* ARKA NIJE DISTOPIJA? BIBLIJSKA STILIZACIJA U SUVREMENOJ HRVATSKOJ PROZI

Tema ovog izlaganja bit će analiza romana Josipa Mlakića *Druga Noina arka* (2022.), koji se smatra trećim distopijskim djelom ovog bosanskohercegovačkog pisca. Prethodne studije, usredotočene na središnji i najopsežniji dio Mlakićeva teksta, ocrtavaju viziju postapokaliptičnog svijeta pogođenog nizom klimatskih katastrofa. Autorica ovog rada, oslanjajući se na koncept stilizacije koji je u poljskoj znanosti razvio Stanisław Balbus, a koji se temelji na pitanjima citiranja „starog književnog obrasca” i metatekstualnosti novostvorenog djela, pokazat će da analiza prvog i trećeg dijela njegova romana te analiza Mlakićevih namjernih referenci na Bibliju omogućuju poricanje distopijske prirode djela.

Ključne riječi: Josip Mlakić, distopija, Biblija, biblijska stilizacija, suvremena hrvatska proza

WHY IS JOSIP MLAKIĆ’S NOVEL *THE SECOND NOAH’S* ARK NOT A DYSTOPIA? BIBLICAL STYLIZATION IN CONTEMPORARY CROATIAN PROSE

The subject of this paper will be the analysis of Josip Mlakić’s novel *Druga Noina arka* [*Noah’s Second Ark*, 2022], considered the Bosnian-Herzegovinian writer’s third dystopian work. Previous studies, focusing on the central and most extensive part of Mlakić’s text, outline a vision of a post-apocalyptic world afflicted by a series of climatic catastrophes. Drawing on the concept of stylization developed in Polish scholarship by Stanisław Balbus, which revolves around the question of the citability of an earlier model and the metatextuality of a newly created work, the author will demonstrate that the examination of the first and third parts of his novel and the analysis of Mlakić’s deliberate references to the Bible allow for the denial of the work’s dystopian nature.

Keywords: Josip Mlakić, dystopia, Bible, biblical stylization, contemporary Croatian prose

Irina Budimir, Katica Krešić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru

irina.budimir@ff.sum.ba, katica.kresic@ff.sum.ba

O JEZIKU I SADRŽAJNO-STRUKTURNOM OBLIKOVANJU HERCEGOVAČKIH LJEKARUŠA IZ 19. ST.

U radu se uspoređuju sadržajno-strukturni modeli u oblikovanju naslova i recepata, učestalost magijskih elemenata, pojava različitih/istih bolesti te *materia medica* u ljekarušama koje su sastavili hercegovački franjevci fra Ilija Vidošević, fra Anđeo Nuić, fra Grgo Martić i fra Martin Mikulić sredinom 19. st. Cilj je rada ukazati na pojavu određenih obrazaca u oblikovanju naslova i sadržaja (i odstupanja od tih formula) u navedenim zbirkama, njihove razlike, kao i oslanjanje na franjevačku samostansku tradiciju bilježenja i prepisivanja recepata za liječenje ljudi i životinja te savjeta za kućanstvo. Iz spomenutih će se tekstova izdvojiti elementi zavičajnih idioma njihovih autora: ikavizmi, regionalizmi, udomaćeni turcizmi, kontakti sinonimi itd. U pogledu leksika istaknut će se razlike u imenovanju određenih bolesti i najfrekventniji fitonimi.

Ključne riječi: ljekaruše, hercegovački franjevci, 19. stoljeće, pučka medicina, fitonimi

ON THE LANGUAGE AND STRUCTURAL CHARACTERISTICS OF 19TH- CENTURY HERZEGOVINIAN FOLK MEDICAL MANUSCRIPTS

This study examines the structural and content patterns in the titles and recipes, the presence of magical elements, the occurrence of various or identical disease categories, and the *materia medica* in medical manuals compiled by Herzegovinian Franciscans Fra Ilija Vidošević, Fra Anđeo Nuić, Fra Grgo Martić, and Fra Martin Mikulić in the mid-19th century. The aim is to identify recurring patterns (and deviations) in the formulation of titles and content, highlight differences between the collections, and explore their connection to the Franciscan monastic tradition of recording and copying remedies for humans and animals, as well as household advice. The study also isolates elements of the authors' regional idioms, including Ikavian forms, regionalisms, adapted Turkisms, and contact synonyms. Lexical analysis emphasizes differences in disease nomenclature and the most frequently mentioned phytonyms.

Keywords: herbal remedy books, Herzegovinian Franciscans, 19th century, folk medicine, phytonyms

Jurica Budja, Ivana Kurtović Budja

Institut za hrvatski jezik

jbudja@ihjj.hr, ikurtov@ihjj.hr

PROSTORNE I VREMENSKE KOORDINATE PRILOGA *PROLJETOS, LJETOS, JESENAS, ZIMUS* I NJIHOVA VREMENSKA REFERENTNOST

Na temelju terenskih istraživanja i korpusa dijakronijskih zasljedodnja donosi se prostorni i vremenski položaj priloga *proljetos*, *ljetos*, *jese-nas* i *zimus* te se daje odgovor na pitanje odnose li se ti prilozi na prošlost, budućnost ili oboje; ako na oboje, onda imaju ili preferenciju u referenciji za prošlost ili za budućnost. Ti su prilozi složeni od, s dijakronijskoga gledišta, sintagme imenica u akuzativu jednine koja denotira određeni dio (kronološkoga) vremena + akuzativ zamjenice *saj*, *sa*, *se* (*proljetos*, *ljetos*, *jese-nas*, *zimus*, uz *jutros*, *dan-as*, *noć-as*, *većeras*).

Ključne riječi: vremenski prilozi, dijaknologija, povijest hrvatskoga jezika

THE SPATIAL AND TEMPORAL COORDINATES OF THE ADVERBS *PROLJETOS, LJETOS, JESENAS*, AND *ZIMUS* AND THEIR TEMPORAL REFERENTIALITY

Drawing on field research and a corpus of diachronically attested examples, this study establishes the spatial and temporal positioning of the adverbs *proljetos*, *ljetos*, *jese-nas*, and *zimus*, and addresses the question of whether these adverbs refer to the past, to the future, or to both; in cases where both are possible, the analysis determines whether their temporal reference displays a preference for the past or the future. These adverbs are derived from what is, from a diachronic perspective, a syntagm consisting of a noun in the accusative singular denoting a specific segment of (chronological) time combined with the accusative form of the pronoun *saj*, *sa*, *se* (*proljetos*, *ljetos*, *jese-nas*, *zimus*, alongside *jutros*, *dan-as*, *noć-as*, *većeras*).

Keywords: temporal adverbs, dialectology, history of the Croatian language

Renata Bura

Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
renata.bura@uj.edu.pl

OBRAZ MŁYNARZA W GÓRNOŁUŻYCKICH FRAZEOLIZMACH I PRZYSŁOWIACH (Z UWZGLĘDNIENIEM TŁA KULTUROWEGO)

W górnołużyckim zasobie frazeologicznym i paremiologicznym znajduje się wiele jednostek motywowanych realiami rzemieślniczymi, m.in. zawierających w swym składzie nazwy takich rzemieślników jak szewc, kowal, garncarz, młynarz, piwowar, rzeźnik czy piekarz. Przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu są te jednostki, które pozwalają na odwołanie się do językowego obrazu młynarza wraz z towarzyszącymi temu rzemiosłu stereotypami. Zebrany materiał pokazuje zarówno pozytywne, jak i negatywne sądy o młynarzu i młynarstwie.

W opisie uwzględniono tło kulturowe (np. funkcjonujący dziś, odwołujący się do lużyckiej legendy Krabatowy młyn w Čornym Chołmcy). Dodatkowo wybrane składniki językowo-kulturowego obrazu młynarza porównane zostaną z polskim obrazem tego rzemiosła zrekonstruowanym przez E. Młynarską w pracy *Nie święci garnki lepią. Obraz rzemiosła utrwalaony w polskiej frazeologii* (Kraków 2013). Pozwoli to choćby częściowo ustalić uniwersalne oraz typowo górnołużyckie składniki tego obrazu.

Słowa kluczowe: język górnołużycki, język polski, frazeologia, paremiologia, językowy obraz świata, rzemiosło

THE IMAGE OF THE MILLER IN UPPER SORBIAN PHRASEOLOGISMS AND PROVERBS (TAKING INTO ACCOUNT THE CULTURAL BACKGROUND)

The Upper Sorbian phraseological and paremiological resources contain many units inspired by craftsmanship, including those containing the names of craftsmen such as shoemaker, blacksmith, potter, miller, brewer, butcher, and baker. The analysis in this study focuses on those units that allow for the reconstruction of the linguistic image of the miller, along with the stereotypes associated with this craft. The collected material reveals both positive and negative opinions about the miller and milling.

The description takes into account the cultural context (e.g. the Krabat Mill in Čorný Chołmec, which is still in use today and refers to the Lusatian legend). Additionally, selected components of the linguistic and cultural image of the miller will be compared with the Polish image of this

craft, reconstructed by E. Młynarska in her work *Nie święci garnki lepią. Obraz rzemiosła utrwalony w polskiej frazeologii* (Kraków 2013). This will allow us, at least partially, to determine the universal and typically Upper Sorbian components of this image.

Keywords: Upper Sorbian, Polish, phraseology, paremiology, linguistic worldview, craft

Ines Carović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

icarovic@ffzg.unizg.hr

KOMPARATIVNI PRISTUP FONETSKOM NAZIVLJU IPA-E U SLAVENSKIM JEZICIMA

Fonetsko se nazivlje u slavenskim jezicima razvijalo u različitim znanstvenim, kulturnim i obrazovnim tradicijama, što rezultira terminološkim razilaženjima i semantičkim pomacima među jezicima. Izlaganje donosi komparativnu analizu fonetskog nazivlja u češkom, slovenskom, mađarskom i hrvatskom jeziku, s posebnim osvrtom na nazivlje vezano uz osnovni obrazac međunarodne fonetske abecede (IPA) te kliničku fonetiku i proširenja Međunarodne fonetske abecede (extIPA). Analiza pokazuje da se fonetski pojmovi u različitim jezicima preuzimaju kroz ustaljene terminološke obrasce, ali se njihovi prijevodi razlikuju jer polaze od različitih interpretacijskih i uporabnih okvira. Time se otvara prostor za promišljanje odnosa između fonetske terminologije u različitim slavenskim jezicima.

Ključne riječi: fonetsko nazivlje, slavenski jezici, Međunarodna fonetska abeceda (IPA), extIPA, fonetika

A COMPARATIVE PERSPECTIVE ON IPA PHONETIC TERMINOLOGY IN SLAVIC LANGUAGES

Phonetic terminology in Slavic languages has developed within different scientific, cultural, and educational traditions, resulting in terminological divergence and semantic shifts across languages. This presentation offers a comparative analysis of phonetic terminology in Czech, Slovene, Macedonian, and Croatian, with particular attention to terms related to the core framework of the International Phonetic Alphabet (IPA), as well as to clinical phonetics and the Extensions to the International Phonetic Alphabet (extIPA). The analysis shows that phonetic concepts are adopted across languages through established terminological patterns, but their

translations differ because they are based on distinct interpretative and usage frameworks. This opens up space for reflecting on the relationships among phonetic terminologies in different Slavic languages.

Keywords: phonetic terminology, Slavic languages, International Phonetic Alphabet (IPA), extIPA, phonetics

Anita Celinić, Mira Menac-Mihalić

Institut za hrvatski jezik, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
acelinic@ihjj.hr, miramenacmihalic@gmail.com

IZ BEDNJANSKE FRAZELOGIJE

U okviru projekta *Bednjanski rječnik*, izrađuje se dijalektni rječnik mjesnoga govora Bednje, mjesta i općine na sjeveru Hrvatskoga zagorja. Bednjanski je govor, sa specifičnom kombinacijom konzervativnih i inovativnih elemenata u fonologiji, zahtjevan za analizu, čemu je posebno trebalo prilagoditi i leksikografske postupke pri izradi dijalektnoga rječnika.

Projekt je utemeljen na opsežnom i kontinuiranom terenskom radu istraživača s izvornim govornicima bednjanskoga govora. Na taj se način prikuplja građa, između ostaloga i frazeološka, koju ćemo ovom prilikom analizirati stavljajući je u širi kontekst i izdvajajući općepoznate, internacionalne frazeme, a zatim manje poznate, teritorijalno omeđenije, sve do lokalnih frazema, potvrđenih samo na području Bednje.

Ključne riječi: hrvatska dijalektologija, frazeologija, leksikografija, govor Bednje

ON THE PHRASEOLOGY OF BEDNJA

Within the framework of the project *Bednja Dictionary*, a dialect dictionary of the local dialect of Bednja, a town and municipality in the north of the Croatian Zagorje region, is being created. The Bednja local dialect, with its specific combination of conservative and innovative elements in phonology, is difficult to analyse, which is why the lexicographic procedures used in creating the dialect dictionary had to be specially adapted. The project is based on extensive and continuous fieldwork by researchers and native speakers of the Bednja local dialect. In this way, material is collected, including phraseological material, which is analysed here, placing it in a broader context and identifying generally known, international idioms, and then less known, more territorially limited ones, all the way to local idioms, confirmed only in the Bednja area.

Keywords: Croatian dialectology, phraseology, lexicography, Bednja local dialect

Mirjana Crnić Novosel

Institut za hrvatski jezik

mcrnic@ihjj.hr

O ISTRAŽENOSTI BUNJEVAČKIH GOVORA PRIMORSKO-LIČKOGA OGRANKA

Bunjevački govori pripadaju novoštokavskom ikavskom dijalektu, a povijesno i etnološki dijele se na tri ogranka: podunavski, primorsko-lički i dalmatinski. U ovoj se analizi razmatraju govori primorsko-ličkoga ogranka na temelju građe prikupljene tijekom posljednjih nekoliko godina u sklopu projekata Ministarstva kulture i medija. Istraživanje je obuhvatilo niz terenskih punktova u dvjema županijama, od Liča na sjeveru do Prizne na jugu istraživana područja, uključujući senjsko zaleđe te ličke i podvelebitske govore. U tom kontekstu izlaganje donosi pregled dosadašnje istraženosti promatranoga prostora, s posebnim osvrtom na bunjevačko podrijetlo malobrojnih preostalih govornika, kao i napomene o dijelovima koji još nisu sustavno obrađeni. Ovdje prikazani rezultati predstavljaju početnu fazu u izradi sveobuhvatne analize bunjevačkih govora kao nematerijalnoga kulturnog dobra.

Ključne riječi: hrvatska dijalektologija, bunjevački govori, nematerijalno kulturno dobro

ON THE STATE OF RESEARCH ON THE BUNJEVAC LOCAL DIALECTS OF THE LITTORAL-LIKA BRANCH

Bunjevac local dialects belong to the Neo-Štokavian Ikavian dialect and are historically and ethnologically classified into three branches: the Danubian, the Littoral-Lika, and the Dalmatian. This analysis focuses on the local dialects of the Littoral-Lika branch, based on material collected over the past several years within projects supported by the Ministry of Culture and Media. The research encompassed a series of fieldwork locations across two counties, from Lič in the north to Prizna in the south of the investigated area, including the hinterland of Senj as well as the Lika and sub-Velebit local dialects. In this context, the presentation provides an overview of previous research on the region, with special attention to the Bunjevac origins of a limited number of remaining speakers, along with notes on areas that have not yet been systematically examined. The findings presented here constitute the initial phase in the development of a comprehensive analysis of Bunjevac local dialects as an element of intangible cultural heritage.

Keywords: Croatian dialectology, Bunjevac local dialects, intangible cultural heritage

Stanisław Cygan

Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach
stanislaw.cygan@ujk.edu.pl

**PRZEJAWY ŚWIADOMOŚCI JĘZYKOWEJ
MIESZKAŃCÓW WSI W ZAKRESIE
GEOGRAFICZNEGO ZRÓŻNICOWANIA JĘZYKA
ZAWARTE W DWÓCH SŁOWNIKACH GWAROWYCH**

Przedmiotem omówienia są przejawy świadomości językowej mieszkańców wsi regionu lubelskiego i podlaskiego zawarte w komentarzach metatekstowych, które znajdują się w kontekstach użycia określonych wyrazów hasłowych w dwóch słownikach gwarowych z tych regionów autorstwa Haliny Pelcowej (Lubelszczyzna) i Jerzego Sierociuka (Podlasie). Dotyczą one terytorialnego zróżnicowania języka (język w perspektywie geograficznej). Uświadamiane różnice leksykalne są wprowadzane do haseł słownikowych przez gwarowe kwalifikatory geograficzne, np. *po naszymu* (*po naszymu, u nas to nazywali, w naszym regionie były nazywane, zależy, w której stronie, u nas godają na to...*).

Słowa kluczowe: polska leksykografia gwarowa, świadomość językowa, dialektyzm, gwara

**MANIFESTATIONS OF LINGUISTIC AWARENESS
AMONG RURAL RESIDENTS IN TERMS OF
GEOGRAPHICAL LANGUAGE DIVERSITY
CONTAINED IN TWO DIALECT DICTIONARIES
(LUBLIN REGION, PODLASIE)**

The object of this paper is the manifestation of language awareness of the inhabitants of the Lublin region and Podlasie included in the metatextual comments found in the contexts of the use of specific entry words in the two regional dictionaries written by Halina Pelcowa (Lublin region) and Jerzy Sierociuk (Podlasie). The comments concern the territorial differentiation of the language (language in a geographical perspective). Conscious lexical differences are introduced in dictionary entries by geographical dialect qualifiers, e.g. *po naszymu* (*po naszymu, u nas to nazywali, w naszym regionie były nazywane, zależy, w której stronie, u nas godają na to...*).

Keywords: Polish dialectal lexicography, language awareness, dialectism, dialect

Željka Čelić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

zcelic@ffzg.unizg.hr

**TVORBENE JEZIČNE I KULTUROLOŠKE
MOGUĆNOSTI NAZIVÂ MJESECI U HRVATSKOME
JEZIKU – NEŠTO NOVO, NEŠTO STARO,
NEŠTO POSUĐENO**

Nazivi za kalendarske mjesece usustavljeni su u hrvatskome jeziku i kulturi. Tvoreni su pomoću slavenskoga korijena i odraz su klimatskih uvjeta. Hrvatska jezična i kulturna tradicija poznaje i internacionalne nazive iz razdoblja staroga Rima i latinskoga jezika, koji su prošli jezičnu adaptaciju i sinonimni su kroatizmima. Hrvatska jezična norma preferira nazive mjeseci sa slavenskim korijenom, no u kulturološkome kontekstu dolazi do odmaka te motivirajuće riječi za imenovanje različitih pojmova postaju latinizmi. Analizirat ćemo koji latinizmi imaju prednost u tvorbenoj motivaciji, koji su jezični posrednici latinizama i koja su područja njihove upotrebe.

Ključne riječi: nazivi mjeseci, latinizmi, kroatizmi, kulturemi, historizmi

**WORD-FORMATION AND CULTUROLOGICAL
POTENTIAL OF MONTH NAMES IN CROATIAN
– SOMETHING NEW, SOMETHING OLD, SOMETHING
BORROWED**

The names of months are standardised in the Croatian language and culture. They incorporate a Slavic root and represent climate conditions. Croatian language and cultural tradition also comprise international names from Ancient Rome and Latin; they have been linguistically adapted and function as synonyms for Croatian month names. The Croatian norm prefers month names with a Slavic root, but in a cultural context, the norm has been modified so that Latin words become a source of word-formation motivation. We shall analyse which Latin words take precedence in a word-formation motivation, which languages mediate in borrowing of Latin words and what areas they are used in.

Keywords: month names, Latin words, Croatian words, culturemes, archaisms

Ana Čavar

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

acavar@ffzg.unizg.hr

DOMAĆE I STRANO U ŠKOLSKOJ LEKTIRI U 20. STOLJEĆU

Lektira je stalna sastavnica nastave Hrvatskog jezika od 19. stoljeća. Najprije se uvodi u srednje škole, a postupno i na niže razine obrazovanja. Iako se u početku, u skladu s obrazovnim ciljevima, naglašavalo čitanje isključivo domaće, tzv. *narodne književnosti*, s vremenom se u lektirnim popisima pojavljuju i prijevodni naslovi. Njihov se broj tijekom 20. stoljeća postupno povećavao u skladu s promjenama koncepcije lektire. U radu se na temelju analize programskih dokumenata, smjernica i sekundarne literature o nastavi Hrvatskog jezika analiziraju lektirne paradigme polazeći od zastupljenosti stranih autora i naslova u popisima lektire u 20. stoljeću.

Ključne riječi: Hrvatski jezik, lektira, prijevodna književnost, 20. stoljeće

„THE DOMESTIC AND THE FOREIGN” IN TWENTIETH-CENTURY SCHOOL REQUIRED READING

Required reading has constituted an integral component of Croatian language teaching since the nineteenth century. It was first introduced at the secondary school level and was gradually extended to lower levels of education. Early curricular documents indicate that it originally encompassed exclusively domestic, that is, vernacular literature. Works in translation were gradually incorporated into reading lists, and over the course of the twentieth century their number steadily increased in line with changing conceptions of required reading. Drawing on an analysis of curriculum documents, official guidelines, and secondary literature on Croatian language teaching, this paper examines paradigms of required reading with particular reference to the presence of foreign authors and titles in twentieth-century reading lists.

Keywords: Croatian language teaching, required reading, foreign literature, twentieth century

Rajna Dragićević

Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu

rajna.dragicevic@fil.bg.ac.rs

**VERBALNE ASOCIJACIJE KAO GRAĐA ZA
ISTRAŽIVANJE KONCEPTUALIZACIJE VREMENA
U SRPSKOM JEZIKU U ODNOSU NA BUGARSKI,
BELORUSKI, RUSKI I UKRAJINSKI JEZIK**

U članku se na osnovu osam stotina verbalnih asocijacija na stimulus VREME u *Asocijativnom rečniku srpskoga jezika* analizira konceptualizacija ovog pojma kao fragmenta jezičke slike sveta govornika srpskog jezika, a zatim se dobijeni rezultati porede s asocijacijama na stimulus VREME u bugarskom, beloruskom, ruskom i ukrajinskom jeziku, koje su predstavljene u *Slavenskom asocijativnom rečniku*. Cilj istraživanja jeste uočavanje sličnosti i razlika u konceptualizaciji VREMENA u slovenskim jezicima, ali i demonstracija delotvornosti asocijativne metode u lingvokulturološkim i kognitivnolingvističkim istraživanjima.

Ključne reči: stimulus VREME, verbalne asocijacije, slovenski jezici, lingvokulturologija, kognitivna lingvistika

**VERBAL ASSOCIATIONS AS MATERIAL FOR THE
STUDY OF THE CONCEPTUALIZATION OF TIME
IN THE SERBIAN LANGUAGE IN RELATION TO
THE BULGARIAN, BELARUSIAN, RUSSIAN, AND
UKRAINIAN LANGUAGES**

Based on eight hundred verbal associations to the stimulus TIME in the *Associative Dictionary of the Serbian Language*, the article analyses the conceptualization of this notion as a fragment of the linguistic worldview of Serbian speakers, and then the obtained results are compared with associations to the stimulus TIME in the Bulgarian, Belarusian, Russian, and Ukrainian languages, which are presented in the *Slavic Associative Dictionary*. The aim of the research is to observe similarities and differences in the conceptualization of TIME in the Slavic languages, but also to demonstrate the effectiveness of the associative method in linguocultural and cognitive-linguistic research.

Keywords: the concept of TIME, verbal associations, Slavic languages, linguoculturology, cognitive linguistics

Magdalena Dyras

Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego
magdalena.dyras@uj.edu.pl

**KRIMIĆ KAO AUTORSKI ŽANR
(PAVLIČIĆ, VRKLJAN, PAVIČIĆ)**

Hrvatska žanrovska paradigma krimića prošla je put od marginalizirane „trivijalne” književnosti do etabliranog žanra koji često funkcionira kao ogledalo društva, spajajući klasične detektivske strukture s lokalnim kontekstom. Razvoj hrvatskog kriminalističkog romana pokazuje inspiracije obiteljskim povijestima, veze s ženskim autobiografizmom, urbanim prostorom, nastojanja da se prikaže suvremenost, što prouzrokuje poteškoće u sistematizaciji kriminalističkog romana.

Ključne riječi: krimić, žanr, razvoj hrvatskog kriminalističkog romana

**CRIME NOVEL AS AN AUTHORIAL GENRE
(PAVLIČIĆ, VRKLJAN, PAVIČIĆ)**

The Croatian crime novel genre paradigm has evolved from marginalised „trivial” literature to an established genre that often functions as a mirror of society, combining classic detective structures with the local context. The development of the Croatian crime novel shows inspiration from family histories, connections with female autobiography, urban space, and efforts to portray modernity, which cause difficulties in the systematization of the crime novel.

Keywords: crime novel, genre, development of the Croatian crime novel

Maciej Falski

Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego
mfalski@uw.edu.pl

**DISKURSI U RATU/RATOVIMA 90-IH:
O ČEMU GOVORIMO KAD GOVORIMO O RATU?**

Prezentacija polazi od dvije pretpostavke: prvo, jezik ima moć stvaranja društvene zbilje preko kategorizacije i definiranja; drugo, tekst izjave je diskurzivni proizvod u kojem se očituje određena slika svijeta i vrijednosti. U izlaganju analiziram kako se govori o ratu (ratovima?) 90-ih na području bivše Jugoslavije u različitim komunikacijskim kontekstima. U pitanju je nazivlje i odrednice koje se odnose na stvaranje znanja, odnosno jezičnu interpretaciju događaja iz 1990-ih. Promatraju se hrvatski,

bosanski i srpski kontekst, kao i engleski i poljski diskurs o ratu/ratovima. Na kraju se razmatraju uvjeti mogućeg (?) dijaloga između korisnika različitih diskursa.

Ključne riječi: diskurs, Domovinski rat, ratovi 90-ih, komunikacija

DISCOURSES ABOUT WAR(S) IN THE 1990S: WHAT ARE WE TALKING ABOUT WHEN WE TALK ABOUT WAR?

The presentation is based on two assumptions: firstly, that language has the power to create social reality through categorisation and definition; secondly, that the text of a statement is a discursive product which reveals a particular worldview and set of values. In my presentation, I analyse how the wars of the 1990s in the former Yugoslavia are spoken about in different communicative contexts. The focus is on the terminology and definitions relating to the creation of knowledge, that is, the linguistic interpretation of events from the 1990s. Croatian, Bosnian, and Serbian contexts will be examined, as well as the English and Polish discourse on war/wars. Finally, the conditions for a possible (?) dialogue between users of different discourses are considered.

Keywords: discourse, Homeland War, wars of the 1990s, communication

Ivana Filipović Petrović

Zavod za lingvistička istraživanja HAZU

ifilipovic@hazu.hr

KORPUSNA ANALIZA DISKURZIVNIH FUNKCIJA FRAZEMSKJE KONSTRUKCIJE *X KOJI TO NIJE*

Rad istražuje suvremenu upotrebu frazemske konstrukcije *X koji to nije* (npr. *volontiranje koje to nije, antifašizam koji to nije*), koja se koristi kao sredstvo ironije, kritike ili razotkrivanja lažnog privida, s ciljem izražavanja nesklada između onoga što se imenuje i onoga što govornik smatra stvarnim. Istraživanje se temelji na korpusnim podacima iz recentnih hrvatskih mrežnih tekstova. Analiziraju se diskurzivne funkcije konstrukcije, njezina otvorenost prema različitim leksičkim ispunjenjima i moguća ograničenja varijantnosti, kao i žanrovi i konteksti u kojima se pojavljuje, kako bi se stekao uvid u kulturnu motivaciju njezine upotrebe. Cilj je pridonijeti dubljem razumijevanju prirode frazemskih konstrukcija, čija su istraživanja u hrvatskome jeziku još malobrojna.

Ključne riječi: korpusna analiza, diskurzivna funkcija, frazemska konstrukcija, kulturna motivacija

A CORPUS-BASED ANALYSIS OF THE DISCURSIVE FUNCTIONS OF THE *X-THAT-IS-NOT-X* PHRASEME CONSTRUCTION

The paper examines the contemporary use of the Croatian phraseme construction *X koji to nije* (*the X-that-is-not-X pattern*), as in *volontiranje koje to nije* ('volunteering that is not [real] volunteering') and *antifašizam koji to nije* ('anti-fascism that is not [real] anti-fascism'). The construction serves as a means of irony, criticism, or the exposure of a false appearance, expressing a mismatch between what is named and what the speaker perceives as real. The analysis is based on corpus data from recent Croatian web texts. It explores the discursive functions of the construction, its openness to different lexical realisations and possible constraints on variation, as well as the genres and contexts in which it appears, in order to reveal the cultural motivations behind its use. The study aims to contribute to a deeper understanding of phraseme constructions, a field that remains underexplored in Croatian linguistics.

Keywords: corpus analysis, discursive functions, phraseme constructions, cultural motivation

Ivana Franić, Lidija Orešković Dvorski
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ifranic1@ffzg.unizg.hr, lodvorsk@ffzg.unizg.hr

HRVATSKI I FRANCUSKI ZONIMNI FRAZEMI: OD RJEČNIKA DO UPORABE

Stvarna jezična uporaba kao dinamično živo tkivo određuje status frazema, modificira ih, utječe na njihov životni vijek ili dovodi do pomaka u njihovu značenju. Cilj ovoga rada je na temelju pretrage velikih mrežnih jezičnih korpusa hrvatskoga i francuskoga jezika usporediti obilježja uporabe frazema sa zoonimskim sastavnicama *pas*, *mačka*, *krava*, *ovca*, *vuk* i *medvjed*. Kontrastivnom analizom utvrdit će se učestalost uporabe odabranih frazeoloških jedinica, najzastupljeniji koncepti/tematska područja, stupanj ustaljenosti/konvencionaliziranosti te usporediti načini modifikacije frazemske strukture i sastava.

Ključne riječi: hrvatski, francuski, frazemi, zoonimi, korpusna analiza

CROATIAN AND FRENCH PHRASEOLOGICAL UNITS WITH A ZOONYMIC ELEMENT: FROM DICTIONARY TO REAL-LIFE LANGUAGE USAGE

Real-life language usage, as a dynamic living system, influences the status of phraseological units by modifying them, determining their lifespan or causing shifts in their meaning. The aim of this paper is to analyse and compare the features of phraseological units with a zoonymic element *dog, cat, cow, sheep, wolf* and *bear* based on their usage in large-scale Croatian and French digital corpora. The contrastive analysis aims to determine the usage frequency of the selected phraseological units, identify the most represented concepts and thematic fields, establish their degree of stability, and compare the types of structural and compositional modifications attested in the corpora.

Keywords: Croatian, French, phraseological units, zoonyms, corpus analysis

Tetyana Fuderer

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

tfuderer@ffzg.unizg.hr

DINAMIKA PROMJENA STAVOVA PREMA UKRAJINSKOM I RUSKOM JEZIKU U UKRAJINI U RATNIM UVJETIMA NA TEMELJU DOBNIH PARAMETARA

U istraživanju se analiziraju promjene stavova prema dvama najčešće upotrebljavanim jezicima u Ukrajini – ukrajinskom i ruskom – u uvjetima rata širokih razmjera, i to s obzirom na dob ispitanika, jer je upravo dob onaj pokazatelj koji omogućuje donošenje zaključaka o mogućem smjeru razvoja jezika u sljedećih 10–30 godina. Potvrđuje se da je rat širokih razmjera za ukrajinsko društvo postao događaj koji je radikalno promijenio svjetonazorsku paradigmu, sustav sigurnosnih vrijednosti i identifikacijske čimbenike, uslijed čega je era dualističkih predodžaba u svjetonazoru Ukrajinaca postala stvar prošlosti. Određuje se skup kriterija na temelju kojih se u okviru dobnih skupina prikazuje nepovratnost promjena kada je u pitanju nacionalno-jezični identitet Ukrajinaca. Istraživanje se temelji na analizi rezultata masovnih socioloških i sociolingvističkih ispitivanja posljednjih godina.

Ključne riječi: ukrajinski jezik, jezična svijest, nacionalno-jezični identitet, dob kao sociolingvistički parametar

DYNAMICS OF CHANGES IN ATTITUDES TOWARDS THE UKRAINIAN AND RUSSIAN LANGUAGES IN UKRAINE UNDER WARTIME CONDITIONS ACCORDING TO THE AGE PARAMETER

The report examines changes in attitudes towards the two most widely used languages in Ukraine – Ukrainian and Russian – under the conditions of full-scale war, with particular attention to age as a determining factor. Age is regarded as the parameter that enables conclusions to be drawn regarding the likely trajectory of linguistic development over the next 10–30 years. It is argued that the full-scale war has become an event that has radically transformed the worldview paradigm, the system of security values, and the factors of identification within Ukrainian society, as a result of which the era of dualistic perceptions in the Ukrainian worldview has become a thing of the past. A set of criteria has been defined across age groups that demonstrates the irreversibility of changes regarding the national and linguistic identity of Ukrainians. The study is based on an analysis of the results of large-scale sociological and sociolinguistic surveys conducted in recent years.

Keywords: Ukrainian language, linguistic consciousness, national and linguistic identity, age as a sociolinguistic parameter

Igor Marko Gligorić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

igligoric@ffzg.unizg.hr

KATEGORIJA NEPROMJENJIVOSTI U SLAVENSKIM JEZICIMA

U radu se razmatra kategorija nepromjenjivosti u kontekstu morfo-sintakse. Polazeći od hrvatskoga jezika, analiziraju se različite dvojčane podjele riječi na vrste. Pritom se posebna pozornost usmjeruje na podjelu riječi na promjenjive i nepromjenjive. Status se takve kategorizacije problematizira u hrvatskoj filologiji i gramatikografiji te u hrvatskome jezikoslovlju. Ta se analiza uspoređuje s morfosintaktičkim opisima u drugim slavenskim jezicima. U radu se raščlanjuju gramatički opisi promjenjivih i nepromjenjivih riječi, razmatra se njihova razdioba na sintaktičkoj razini te se pokušava uspostaviti veza između morfologije i sintakse. Pritom se nastoji upozoriti na nepromjenjivost kao posebnu kategoriju koju valja proučiti u genetski i tipološki različitim jezicima.

Ključne riječi: nepromjenjivost, morfosintaksa, promjenjive riječi, nepromjenjive riječi

THE CATEGORY OF INVARIABILITY IN SLAVIC LANGUAGES

The paper considers the category of invariability/unchangeability in the context of morphosyntax. Starting from the Croatian language, various binary divisions of words into types are analysed. Particular attention is paid to the division of words into inflected and uninflected words or word classes. The status of such categorization is problematised in Croatian philology and grammarography, as well as in Croatian linguistics. This analysis is compared with morphosyntactic descriptions in other Slavic languages. The paper analyses grammatical descriptions of (un)inflected words, considers their division at the syntactic level, and attempts to establish a connection between morphology and syntax. In doing so, it attempts to draw attention to invariability as a special category that should be studied in genetically and typologically different languages.

Keywords: invariability, morphosyntax, inflected words, uninflected words

Igor Marko Gligorić, Iva Dragićević

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Osnovna škola „Malešnica”
igligoric@ffzg.unizg.hr, iva.milicevic.hr@gmail.com

KORELACIJA MEĐU JEZIČNIM KOMPETENCIJAMA U MATERINSKOME JEZIKU NA PRIMJERU HRVATSKOGA I STRANIM JEZICIMA

Rad donosi rezultate pilot-istraživanja kojime se prepoznaje korelacija između ovladanosti materinskim jezikom i stranim jezikom na primjeru hrvatskoga i engleskoga. Ispitanici su učenici osnovne škole. Polazeći od pretpostavke da je riječ o višejezičnim govornicima u širem smislu, pri čemu se kao teorijski okvir uzima teorija o dominantnoj jezičnoj konstelaciji, uočava se kvantitativno i kvalitativno suodnos između ovladanosti hrvatskim jezikom kao materinskim i engleskim jezikom kao stranim – bolje rečeno – drugim jezikom ne s obzirom na kronološku ovladanost nego s obzirom na jezičnu kompetenciju najšire mišljeno. Istraživanje pokazuje (ili dokazuje, potvrđuje) da su izvornojezični hrvatski govornici uspješniji u ovladavanju engleskim jezikom ako su uspješni u ovladavanju hrvatskim kao materinskim jezikom. Usto se navode buduća istraživanja kojima će se provjeriti odgovara li zaključak o odnosu jezičnih kompetencija na relaciji hrvatski–engleski.

Ključne riječi: jezična kompetencija, dominantna jezična konstelacija, materinski jezik, strani jezik, višejezični govornici

CORRELATION BETWEEN LANGUAGE COMPETENCES IN THE FIRST LANGUAGE, WITH CROATIAN AS AN EXAMPLE, AND IN FOREIGN LANGUAGES

The paper presents the results of a pilot study investigating the relationship between proficiency in the first language and proficiency in a foreign language, using Croatian and English as a case study. The participants were primary school pupils. Assuming that the participants may be regarded as multilingual speakers in a broader sense, and adopting the theory of the Dominant Language Constellation as the theoretical framework, the study identifies both quantitative and qualitative correlations between proficiency in Croatian as the first language and proficiency in English as a foreign, or more precisely, L2. The distinction between these terms is not based on the chronological order of language acquisition, but rather on the level of linguistic competence in the broadest sense. The findings suggest that native speakers of Croatian who demonstrate a higher level of proficiency in their first language are also more successful in learning/mastering English. In this respect, the study points to a positive relationship between first-language proficiency and proficiency in L2. The paper also proposes directions for further research that will examine whether the observed relationship between language competences in Croatian and English can be confirmed in larger and more diverse samples and across different languages.

Keywords: linguistic competence, dominant language constellation, first language, foreign language, multilingual speakers

Martina Grčević

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

mgrcevic@ffzg.unizg.hr

HOMONIMNI PRIMARNI PRIJEDLOZI U HRVATSKOM I SLOVAČKOM STANDARDNOM JEZIKU

Sustav primarnih prijedloga hrvatskoga standardnoga jezika sadrži 14 jedinica koje se formalno podudaraju s prijedlozima slovačkoga standardnoga jezika, npr. *do, k, na, o, za, pri, u*. U predavanju će se na temelju translatoloških tekstova i analize primjera pokazati da je njihova formalna podudarnost varljiva. Razlikujući oba smjera prevođenja, predočiti će se koju razinu prijevodne ekvivalentnosti odnosno nepodudarnosti pojedinačni prijedlozi doista postižu. Uočavanje kvantitativnih i kvalitativnih

razlika homonimnih hrvatsko-slovačkih prijedloga i identifikacija „kritičnih zona” pri njihovu prevođenju bitne su za pedagošku praksu kao i za komparativno proučavanje slavenskih jezika.

Ključne riječi: slovački jezik, hrvatski jezik, primarni prijedlozi, interlingvalna homonimija

HOMONYMOUS PRIMARY PREPOSITIONS IN THE CROATIAN AND SLOVAK STANDARD LANGUAGES

The system of primary prepositions in the Croatian standard language contains 14 units that are formally identical to prepositions in the Slovak standard language, such as *do, k, na, o, za, pri, u*. Drawing on translation-texts and an analysis of examples, we will demonstrate that this formal correspondence is often deceptive. By distinguishing between both directions of translation, we will show the degree of translational equivalence or non-equivalence that individual prepositions actually achieve. Identifying the quantitative and qualitative differences between homonymous prepositions, as well as pinpointing „critical zones” in their translation, is essential both for pedagogical practice and for the comparative study of Slavic languages.

Keywords: Slovak, Croatian, primary prepositions, interlingual homonymy

Beata Grochala

Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego
beata.grochala@uni.lodz.pl

AKCEPTACJA, ODRZUCENIE CZY NEUTRALNOŚĆ? FEMINATYWY W ŚWIADOMOŚCI JĘZYKOWEJ STUDENTÓW

Referat poświęcony będzie postrzeganiu feminatywów przez studentów jako użytkowników współczesnego języka polskiego. Celem badania jest ustalenie, czy feminatywy spotykają się z akceptacją, obojętnością czy odrzuceniem oraz jakie czynniki wpływają na te postawy. Podstawę analizy stanowić będą wyniki ankiety przeprowadzonej wśród studentów różnych kierunków studiów. Uzyskane dane pozwolą na opis świadomości językowej młodego pokolenia oraz określenie miejsca feminatywów w aktualnym uzusie językowym.

Słowa kluczowe: świadomość językowa, feminatywy, uzus językowy, norma językowa

ACCEPTANCE, REJECTION, OR NEUTRALITY? FEMINATIVE FORMS IN STUDENTS' LINGUISTIC AWARENESS

The paper focuses on students' perceptions of feminine forms as elements of contemporary Polish language use. The aim of the study is to determine whether feminatives are met with acceptance, neutrality, or rejection, and to identify factors shaping these attitudes. The analysis will be based on data obtained from a questionnaire survey conducted among students from various fields of study. The results will contribute to describing the linguistic awareness of the younger generation and to outlining the position of feminatives in current linguistic usage.

Keywords: feminatives, linguistic awareness, linguistic usage, linguistic norm

Katarzyna Gryncewicz, Paulina Pawlik

Szkoła Doktorska Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Szkoła Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

katarzyna.gryncewicz@us.edu.pl, paulina.pawlik@us.edu.pl

KULTUREMY WISŁA I DNIEPR W POLSKO- UKRAIŃSKIM DYSKURSIE MEDIALNYM Z LAT 2015–2025

Wisła i Dniepr odegrały znaczącą rolę w budowaniu tożsamości narodowej Polaków i Ukraińców, zyskując status kulturowych i stając się swoistymi rezerwuarami znaczeń historyczno-kulturowych. W XXI wieku narracja dotycząca obu rzek ulega wyraźnym przekształceniom, wpisując się w aktualny kontekst społeczno-polityczny i ekologiczny. Celem wystąpienia jest analiza językowego obrazu Wisły i Dniepru kreowanego w polskim i ukraińskim dyskursie medialnym w latach 2015–2025. Materiał badawczy obejmuje korpusy tekstów medialnych oraz dane pozyskane z piętnastu wywiadów pogłębionych. Zarówno polski, jak i ukraiński hydronim zyskuje współcześnie nowe konotacje znaczeniowe, podważając utrwalony w świadomości społeczeństw tradycyjny obraz „wiecznych rzek”.

Słowa kluczowe: Wisła, Dniepr, tożsamość narodowa, ekologia, dyskurs

THE VISTULA AND THE DNIPRO AS CULTUREMES IN POLISH-UKRAINIAN MEDIA DISCOURSE (2015–2025)

The Vistula and the Dnipro have played a significant role in shaping the national identity of Poles and Ukrainians, attaining the status of culturemes and becoming reservoirs of historical and cultural meanings. In the 21st century, the narratives surrounding both rivers have undergone notable transformations, reflecting the current socio-political and ecological context. The aim of the paper is to analyse the linguistic image of the Vistula and the Dnipro as constructed in Polish and Ukrainian media discourse between 2015 and 2025. The research material includes a corpora of media texts and data obtained from fifteen in-depth interviews. Both the Polish and Ukrainian hydronyms have recently acquired new semantic connotations, challenging the traditional image of the „eternal rivers” preserved in collective consciousness.

Keywords: Vistula, Dnipro, national identity, ecology, discourse

Azra Hodžić-Čavkić

Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu

azra.e.hodzic@gmail.com

KONCEPTUALNA ANALIZA BOSANSKIH IDIOMSKIH SKUPINA IZ DOMENE SREĆA

Rad se bavi konceptualnim pristupom istraživanju idiomskih skupina koje pripadaju semantičkoj domeni SREĆA. Cilj je utvrditi na koji način se pojam sreće konceptualizira kroz idiomске skupine, koje metaforičke modele govornici koriste da bi izrazili emocionalna stanja povezana s pozitivnim iskustvima, te koje kulturno-sociolingvističke vrijednosti stoje u osnovi ovih izraza. Analiza obuhvata grupiranje idiomskih skupina prema njihovim dominantnim konceptualnim obrascima (npr. SREĆA JE GORE, SREĆA JE SVJETLO, SREĆA JE POKRET), kao i identifikaciju univerzalnih i kulturološki specifičnih elemenata u bosanskom jeziku. Posebna pažnja posvećena je semantičko-pragmatičkim obilježjima idiomskih skupina i ulozi konceptualne metafore u njihovoj strukturi i značenju, a posebna se pažnja posvećuje doprinosu komponenata iz linearne ostvarenosti idiomске skupine. Dobijeni rezultati doprinose boljem razumijevanju kognitivnog modeliranja emocionalnih pojmova u frazeologiji te potvrđuju da je domena sreće produktivna i izrazito metaforička u jeziku.

Ključne riječi: idiomске skupine, konceptualna metafora, SREĆA

CONCEPTUAL ANALYSIS OF BOSNIAN IDIOMS FROM THE DOMAIN OF *HAPPINESS*

The paper adopts a conceptual approach to the study of idioms that belong to the semantic domain of *HAPPINESS*. The aim is to determine how the concept of happiness is conceptualised through idioms, which metaphorical models speakers use to express emotional states associated with positive experiences, and which cultural and sociolinguistic values underlie these expressions. The analysis includes the classification of idioms according to their dominant conceptual patterns (e.g. *HAPPINESS IS UP*, *HAPPINESS IS LIGHT*, *HAPPINESS IS MOVEMENT*), as well as the identification of universal and culture-specific elements in the Bosnian language. Special attention is devoted to the semantic-pragmatic features of idioms and the role of conceptual metaphor in their structure and meaning, with particular emphasis on the contribution of the components within the linear realization of the idioms. The findings contribute to a better understanding of the cognitive modelling of emotional concepts in phraseology and confirm that the domain of happiness is productive and highly metaphorical in language.

Keywords: idioms, conceptual metaphor, *HAPPINESS*

Marijana Horvat, Mateja Fumić Bistre

Institut za hrvatski jezik

mhorvat@ihj.hr, mfumic@ihj.hr

PROMJENE U GRAMATIČKOM METAJEZIKU: KONTRASTIVNA ANALIZA NAZIVLJA U HRVATSKIM GRAMATIKAMA OD 17. DO KRAJA 19. STOLJEĆA

Tema je izlaganja razvoj hrvatskoga povijesnojezičnog nazivlja i prikaz promjena u terminološkim rješenjima u hrvatskim gramatikama od 17. do kraja 19. stoljeća. Istražuju se načini tvorbe i definiranja naziva te kako su se oni mijenjali u skladu s razvojem lingvističke misli, standardizacijskim procesima i širim kulturnim utjecajima. Budući da se analiza temelji na korpusu gramatika uključenih u projekte *RETROGRAM* (HRZZ IP-2018-01-3585, 2019. – 2023.) i *Portal hrvatskih gramatika* (IHJ 2025. –), ukratko će biti predstavljeni rezultati tih dvaju projekata. Zaključno se iznose smjernice za nastavak digitalne obrade gramatičkoga nazivlja te prijedlozi za njegovu daljnju kontrastivnu analizu u širem slavističkom i europskom kontekstu.

Ključne riječi: gramatičko nazivlje, povijest hrvatskoga jezika, hrvatske gramatike

CHANGES IN GRAMMATICAL METALANGUAGE: A CONTRASTIVE ANALYSIS OF TERMINOLOGY IN CROATIAN GRAMMARS FROM THE 17TH TO THE END OF THE 19TH CENTURY

The topic of the presentation is the development of Croatian historical-linguistic terminology and an analysis of changes in terminological solutions in Croatian grammars from the 17th century to the end of the 19th century. The paper examines the principles underlying the formation and definition of terms and traces their transformation in response to developments in linguistic theory, standardisation processes, and broader cultural dynamics. Drawing on a corpus of grammars included in the projects *RETROGRAM* (HRZZ IP-2018-01-3585, 2019–2023) and the *Portal of Croatian Grammars* (IHJ 2025–), the presentation will provide a concise overview of the central outcomes of both initiatives. The concluding section outlines recommendations for the further digital processing of grammatical terminology and proposes directions for its extended contrastive analysis within a wider Slavic and European scholarly context.

Keywords: grammatical terminology, history of the Croatian language, Croatian grammars

Jiří Hrabal

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci
jiri.hrabal@upol.cz

ISTRAŽIVANJE I PREZENTACIJA STARIH PUTOPISNIH NARATIVA U DIGITALNOM DOBU

Izlaganje će biti usmjereno na suvremene mogućnosti istraživanja putopisnih tekstova putem digitalnih alata u međunarodnom kontekstu, s naglaskom na komparativistički aspekt. Identificirat će se prednosti i rizici konkretnih digitalnih alata za interpretaciju putopisnih tekstova.

Ključne riječi: putopis, digitalna humanistika, narativ, digitalno mapiranje, geolokacija, identitet, alteritet

RESEARCH AND PRESENTATION OF OLD TRAVEL NARRATIVES IN THE DIGITAL AGE

The presentation will focus on contemporary possibilities of researching travel narratives through digital tools in an international context, with an emphasis on its comparative aspect. It will identify both the benefits and risks of specific digital tools for the interpretation of travel narratives.

Keywords: travelogue, digital humanities, narrative, digital mapping, geolocation, identity, alterity

Anita Hrnjak

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

ahrnjak@ffzg.unizg.hr

RODNE PREFERENCIJE U UPOTREBI FRAZEMA U JEZIKU FILMSKOG ŽANRA ROMANTIČNE KOMEDIJE

Izlaganje će se baviti frazeologijom u jeziku filmskog žanra romantične komedije kroz analizu frazema koje u dvama hrvatskim filmovima ovoga žanra (*Tri muškarca Melite Žganjer*, *Što je muškarac bez brkova*) koriste ženski i muški likovi. Cilj je utvrditi može li se rezultatima analize potvrditi jedna od najistaknutijih pretpostavki rodne lingvistike, posebno feminističke kritike jezika, o tome da žene i muškarci govore drugačije, tj. da postoji „ženski” i „muški” jezik. Na temelju dobivenog korpusa frazema pokušat će se odgovoriti na pitanje koriste li žene i muškarci frazeme u jednakoj mjeri, postoje li preferencije u tipu frazeologije koja je svojstvena njihovoj jeziku te očitavaju li se u korištenim frazemima rodni stereotipi i kulturni koncepti muškosti i ženskosti.

Ključne riječi: frazeologija, filmski jezik, „ženski” i „muški jezik”, rodni stereotipi, kulturni koncepti muškosti i ženskosti

GENDER PREFERENCES IN THE USE OF IDIOMS IN THE LANGUAGE OF THE ROMANTIC COMEDY FILM GENRE

The presentation will deal with phraseology in the language of the romantic comedy film genre by analysing idioms used by female and male characters in two Croatian films of this genre (*Three Men of Melita Žganjer*, *What is a Man Without a Moustache*). The aim is to determine whether the results of the analysis can confirm one of the most prominent assumptions of gender linguistics, especially feminist criticism of language, that women and men speak differently, i.e. that there is a „female” and a „male” language. Based on the obtained corpus of idioms, an attempt will be made to answer the question of whether women and men use idioms to the same extent, whether there are preferences in the type of phraseology that is characteristic of their language, and whether gender stereotypes and cultural concepts of masculinity and femininity are reflected in the used idioms.

Keywords: phraseology, film language, „female” and „male” language, gender stereotypes, cultural concepts of masculinity and femininity

Tomislav Ivanjko, Davor Nikolić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

tivanjko@ffzg.unizg.hr, dnikoli@ffzg.unizg.hr

DABOGDA TI SE FASETE HIJERARHIZIRALE!
– METODOLOŠKI IZAZOVI IZRADE
TEZAURUSA KLETVI

Rad se bavi metodološkim izazovima organizacije znanja nematerijalne kulturne baštine, s posebnim fokusom na korpus kletvi kao specifičan mali usmeni žanr. Izradom tezaurusa kletvi, nestrukturirani tekstualni zapisi transformirani su u kontrolirani rječnik temeljen na načelima fasetne analize. Takav pristup omogućuje precizno semantičko označavanje i pretraživanje građe, nadilazeći ograničenja jednostavnih popisa pojmova strogim razlikovanjem termina od koncepata te uspostavom jasnih hijerarhijskih odnosa unutar domene. Na temelju analize korpusa tezaurus je strukturiran kroz temeljne fasete koje odražavaju semantičku složenost kletve, uključujući „Agente” (od nadnaravnih bića do srodnika), „Procese i pojave” (poput bolesti ili prirodnih katastrofa) te „Objekte” i „Dijelove tijela” kao česte mete verbalne agresije.

Ključne riječi: fasetna analiza, hijerarhijski odnosi, kletva, metodologija, tezaurus, žanr

MAY YOUR FACETS BECOME HIERARCHISED!
– METHODOLOGICAL CHALLENGES OF CREATING
A CURSE THESAURUS

The paper addresses the methodological challenges of organising knowledge of intangible cultural heritage, with a special focus on the corpus of curses as a specific small oral genre. By creating a thesaurus of curses, unstructured textual records were transformed into a controlled dictionary based on the principles of facet analysis. Such an approach enables precise semantic tagging and searching through records, going beyond the limitations of simple lists of terms by strictly distinguishing terms from concepts and establishing clear hierarchical relationships within the domain. Based on the corpus analysis, the thesaurus is structured through fundamental facets that reflect the semantic complexity of curses, including „Agents” (from supernatural beings to relatives), „Pro-

cesses and phenomena” (such as diseases or natural disasters), and „Objects” and „Body parts” as frequent targets of verbal aggression.

Keywords: facet analysis, hierarchical relations, curse, methodology, thesaurus, genre

Nataša Jakop

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

natasa.jakop@zrc-sazu.si

**UPORABA UMETNE INTELIGENCE V
FRAZEOGRAFIJI: IZZIVI PRI OBLIKOVANJU
FRAZEOLŠKIH POMENOV PRI PRIPRAVI
SLOVARJA SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA
(eSSKJ)**

V prispevku odpiramo vprašanje možnosti uporabe umetne inteligence (UI) pri oblikovanju pomenov frazemov za potrebe priprave frazeologije v nastajajočem splošnem razlagalnem slovarju slovenskega knjižnega jezika – *eSSKJ*. V analizi primerjamo tipološko različne frazeološke pomene, ki so jih v redakcijskem procesu oblikovali leksikografi, s pomeni, ki jih generira ChatGPT. S testiranjem različnih navodil, danih ChatGPT, ovrednotimo natančnost, tipološko in vsebinsko ustreznost ter stilno primerenost frazeoloških pomenov, ki jih generira AI. Poseben poudarek namenimo razumevanju omejitev in prednosti AI pri podpori frazeografskega dela. Na podlagi rezultatov predlagamo možne nove metodološke pristope za bolj avtomatizirano frazeološko slovarsko redakcijo v prihodnosti.

Ključne besede: umetna inteligenca, veliki jezikovni modeli, frazeografija, pomen frazemov, splošni razlagalni slovar

**THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN
PHRASEOGRAPHY: CHALLENGES IN THE
FORMULATION OF PHRASEOLOGICAL MEANINGS
FOR THE PREPARATION OF THE *DICTIONARY OF
THE SLOVENIAN STANDARD LANGUAGE* (eSSKJ)**

In this paper, we explore the potential use of artificial intelligence (AI) in the formulation of phraseme meanings for the preparation of phraseology in the emerging General Explanatory Dictionary of Slovenian – *eSSKJ*. In our analysis, we compare typologically diverse phraseological meanings that were created by lexicographers during the editorial process, with the meanings generated by ChatGPT. By testing various prompts given to

ChatGPT, we evaluate the accuracy, typological and semantic adequacy, and stylistic appropriateness of the phraseological meanings produced by AI. Particular attention is given to understanding the limitations and advantages of AI in supporting phraseographic work. Based on the results, we propose possible new methodological approaches for a more automated editing of phraseological dictionaries in the future.

Keywords: artificial intelligence, large language models, phraseography, phraseme meaning, general explanatory dictionary

Tjaša Jakop, Agata Šega

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

tjasa.jakop@zrc-sazu.si, Agata.Sega@ff.uni-lj.si

TABUIZIRANA ZNAČENJA U SLOVENSKIM DIJALEKTIMA: NAZIVI ZA SPOLNE ORGANE

U izlaganju razmatramo slovenske nazive za dva osnovna značenja u izrazito tabuiziranom području spolnoga života, odnosno za imenice *penis* i *vulva*. Najprije ćemo prikazati kako su se leksemi za spolne organe u slovenskoj lingvistici razmatrali u prošlosti. Slijedi prikaz izraza za ta dva značenja u slovenskim dijalektima. Na kraju donosimo i kratak pregled prisutnosti i uporabe leksema iz ovoga značenjskog područja u suvremenom razgovornom slovenskom jeziku.

Ključne riječi: slovenski dijalekti, tabu, leksik, spolni organi

TABOO MEANINGS IN SLOVENIAN DIALECTS: NAMES FOR SEXUAL ORGANS

In this presentation, we examine Slovene terms for two primary meanings within the highly tabooed sphere of sexual life: the nouns *penis* and *vulva*. We first outline how lexemes for sexual organs have been treated in Slovene linguistics in the past. This is followed by a presentation of the expressions used for these two meanings across Slovene dialects. Finally, we provide a brief overview of the presence and use of lexemes from this semantic field in contemporary colloquial Slovene.

Keywords: Slovene dialects, taboo, lexicon, sexual organs

Beata Jędrzejczak

Wydział Filologiczny Uniwersytetu Gdańskiego

beata.jedrzejczak@ug.edu.pl

**SWÓJ I INNY W PODRĘCZNIKACH DO
NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO JAKO OBCEGO.
LINGWOKULTUROWA ANALIZA NAZW KRAJÓW
I NARODOWOŚCI**

Referat podejmuje problem konstruowania opozycji *Swój – Inny* w podręcznikach do nauczania języka polskiego jako obcego, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji nazw krajów i narodowości jako nośników treści kulturowych i aksjologicznych. Analiza ujawnia, że sposób doboru i prezentacji tych jednostek leksykalnych odzwierciedla określony językowy obraz świata oraz hierarchię wartości zakorzenioną w polskim dyskursie edukacyjnym. Wyniki wskazują na dominację perspektywy eurocentrycznej oraz ograniczoną reprezentację różnorodności kulturowej. Wnioski podkreślają potrzebę rozwijania kompetencji interkulturowej poprzez świadome kształtowanie treści lingwokulturowych w dydaktyce JPJO.

Słowa kluczowe: język polski jako obcy (JPJO), lingwokulturowy obraz świata, dydaktyka języka, choronimia i etnonimia, kompetencja interkulturowa

**THE SELF AND THE OTHER IN TEXTBOOKS FOR
TEACHING POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE:
A LINGUOCULTURAL ANALYSIS OF COUNTRY
AND NATIONALITY NAMES**

The paper examines the construction of the *Self – Other* opposition in textbooks for teaching Polish as a foreign language, with particular focus on the role of country and nationality names as carriers of cultural and axiological meanings. The analysis reveals that the selection and presentation of these lexical units reflect a specific linguistic worldview and a hierarchy of values embedded in Polish educational discourse. The findings indicate the dominance of a Eurocentric perspective and a limited representation of cultural diversity. The conclusions emphasise the need to develop intercultural competence through the conscious inclusion of linguocultural content in Polish language teaching.

Keywords: Polish as a Foreign Language, linguocultural worldview, language didactics, choronymy and ethnonymy, intercultural competence

Zrinka Jelaska

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

zjelaska@yahoo.com

NOVO NAZIVLJE U PROUČAVANJU PRIJEVODNE GRAĐE

Rad se bavi pojmovima potrebnima u proučavanju različitih prijevoda istoga izvornika. Oni se u hrvatskome nazivaju: *prijevodnik* – konkretan prevedeni tekst različit od drugih prijevoda istoga izvornika (čak i ako je novo izdanje istoga autora); *izvornica* – riječ iz izvornika s kojega se prevodi; *prijevodnica* – riječ kojom je prevedena izvorna riječ (bila joj istovrijednica ili ne); *nadodanica* – riječ dodana u prijevodnik (ne odgovara ni jednoj riječi izvornika); *istouputnica* – riječ koja upućuje na isti izvanjezični pojam kao i neka druga; *istomjesnica* – riječ koja se u prijevodu nalazi na istomu mjestu izvornika (uključuje i prijevodnice, i istouputnice, i nadodanice).

Ključne riječi: prevođenje, prijevodni tekstovi, usporedbe, novi pojmovi i nazivi, hrvatski jezik

NEW TERMS IN THE STUDY OF TRANSLATED TEXTS

The paper deals with concepts necessary in the study of different translations of the same original. In Croatian they are called: *prijevodnik* – a specific translated text different from other translations of the same original (even if it is a new edition by the same author); *izvornica* – a word from the original from which it is translated; *prijevodnica* – a word with which the original word is translated (whether it is equivalent or not); *na-dodanica* – a word added to the translation (it does not correspond to any word of the original); *istouputnica* (*referentym*) – a word that refers to the same extra-linguistic object as another; *istomjesnica* – a word in the translation that is found in the same place as in the original.

Keywords: translation, translated texts, comparisons, new concepts and terms, Croatian language

Mateja Jemec Tomazin

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

mateja.jemec-tomazin@zrc.sazu.si

DAVČNA OAZA IN POREZNA OAZA – SLOVENSKO-HRVAŠKA DAVČNA TERMINOLOGIJA

Davčni terminološki slovar je nastajal v okviru bilateralnega projekta med slovenskimi in hrvaškimi strokovnjaki s področja davkov. Uporabljena je bila metodologija klasične izdelave terminološkega slovarja, pri čemer so se pokazale razlike med nekaterimi termini, kjer ima slovenščina metaforični termin, je včasih hrvaška terminologija stvarna in obratno. Zelo pogosto pa je metaforična razlika tudi pri angleščini, npr. *administrativna ovira* – *administrativna zapreka* – *red barrier*. V prispevku bodo predstavljeni možni vzroki, ki vplivajo na različne postopke pri tvorbi terminov in uveljavljanju poimenovanj, zakaj npr. v slovenščini uporabljamo *davčni vrtiljak*, hrvaščina pa stvarno poimenuje *kružna prijevvara*?

Ključne besede: davčna terminologija, metaforični termin, terminotvorje, slovenščina, hrvaščina, angleščina

TAX HAVEN IN SLOVENIAN AND CROATIAN TAX TERMINOLOGY

The Terminological Dictionary of Tax Terminology was compiled as part of a bilateral project between Slovenian and Croatian experts in the field of taxes. The methodology of traditional terminological dictionary compilation was used, revealing differences between some terms where Slovenian employs a metaphorical term, while Croatian terminology sometimes uses a literal term, and vice versa. Very often, metaphorical differences are also present in English, e.g. *administrativna ovira* – *administrativna zapreka* – *red barrier*. The paper will present possible reasons influencing various processes in term formation and terminology adoption, such as why, for example, in Slovenian we use the term *davčni vrtiljak* (tax carousel), while Croatian literally names it *kružna prijevvara* (circular fraud).

Keywords: tax terminology, metaphorical term, term formation, Slovenian, Croatian, English

Boris Kern

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

boris.kern@zrc-sazu.si

STOPENJSKE TVORJENKE KOT FRAZEOLŠKE SESTAVINE V SLOVENŠČINI IN POLJŠČINI

Besedotvorna in frazeološka ravnila jezika sta pogosto prepleteni, kar se med drugim kaže v: (a) pojavitvi posameznih tipov tvorjenk kot sestavin frazeoloških enot, zlasti v okviru frazeološke variantnosti, (b) primerih nominalizacije, (c) pojavitvi stopenjskih tvorjenk kot sestavin frazeoloških enot in (č) tvorbi novih besed, motiviranih iz frazemov. Prispevek se osredinja na frazeološke enote, v katerih kot sestavina nastopajo stopenjske tvorjenke: *posel na črno* – *zaposeliti (se) na črno* – *zaposlovati na črno* – *zaposlovanje na črno*. Gradivska osnova za nabor frazeoloških enot so slovarji in korpusi slovenskega in poljskega jezika: *SSKJ 2*, *eSSKJ*, *Slovar slovenskih frazemov*, *Wielki słownik języka polskiego*, *Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami* ter korpusi *GigaFida*, *metaFida*, *Korpus współczesnego języka polskiego*. Cilj prispevka je sistematizirati tovrstni pojav in preveriti njegovo leksikografsko obravnavo v aktualnih slovarjih slovenskega in poljskega jezika.

Ključne besede: frazeologija, stopenjsko besedotvorje, frazeološka variantnost, leksikografija

MULTISTAGE DERIVATIVES AS PHRASEOLOGICAL COMPONENTS IN SLOVENIAN AND POLISH

The word-formation and phraseological levels of language are often closely intertwined. This relationship is reflected, among other things, in: (a) the occurrence of specific types of derivatives as phraseological components, particularly within phraseological variability; (b) cases of nominalisation; (c) the occurrence of multistage derivatives as components of phraseological units; and (d) the formation of new words motivated by phraseological expressions. The paper focuses on phraseological units that contain multistage derivatives, i.e. words that, within their lexicographic meaning, are directly or indirectly derived from the same root within a word-formation base: e.g. *posel na črno* 'undeclared work' – *zaposeliti (se) na črno* 'to employ illegally/to become employed illegally (perfective)' – *zaposlovati na črno* 'to employ illegally (imperfective)' – *zaposlovanje na črno* 'illegal employment'. The material basis for the selection of phraseological units includes *Dictionary of Standard Slovenian Language* (2nd and 3rd editions), *the Dictionary of Slovenian Phrasemes*, the *Great*

Dictionary of the Polish Language, the Great PWN Phraseological Dictionary with Proverbs, and the GigaFida, metaFida corpora and Korpus współczesnego języka polskiego. The aim of the paper is to systematise this phenomenon and examine its lexicographic treatment in contemporary Slovenian and Polish dictionaries.

Keywords: phraseology, multistage word formation, phraseological variability, lexicography

Gabrijela Kišiček

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

gkisicek@ffzg.unizg.hr

DEHUMANIZACIJA U JAVNOM DISKURSU: JEZIK KAO SREDSTVO ISKLJUČIVANJA I MRŽNJE

Dehumanizacija se najčešće definira kao postupak kojim se određene skupine ljudi percipira i tretira kao niže, ne-ljudske (Haslam i Stratemeyer, 2016). Ona čini temelj govora mržnje, održavanja predrasuda i stvaranja isključujućih stavova prema društveno ranjivim skupinama. Jezik i njegove stilske strategije pritom imaju ključnu ulogu, što potvrđuju i brojna istraživanja o dehumanizirajućim metaforama i obrascima označavanja Drugih (Greene i Resnik, 2009; Recasens i sur., 2013; Mussolf, 2015; Breittfeller i sur., 2019; Wiebe i sur., 2024). U ovom će se radu analizirati jezik političkih aktera u hrvatskom javnom diskursu, s naglaskom na načine prikazivanja različitih manjinskih skupina. Posebna pozornost bit će posvećena diskursima o migrantskoj politici, transrodnim osobama, etničkim manjinama te ideološki suprotstavljenim društvenim skupinama. Cilj je pokazati kako jezične strategije pridonose oblikovanju percepcije Drugih te stvaranju društvenih podjela.

Ključne riječi: dehumanizacija, govor mržnje, metafora, politički diskurs

DEHUMANISATION IN PUBLIC DISCOURSE: LANGUAGE AS A TOOL OF EXCLUSION AND HATRED

Dehumanisation is most commonly defined as the process through which certain groups of people are perceived and treated as inferior or non-human (Haslam and Stratemeyer, 2016). It forms the basis of hate speech, the maintenance of prejudice, and the production of exclusionary attitudes toward socially vulnerable groups. Language and its stylistic strategies play a key role in this process, as confirmed by numerous studies

on dehumanizing metaphors and patterns of labelling the Other (Greene and Resnik, 2009; Recasens et al., 2013; Mussolf, 2015; Breitfeller et al., 2019; Wiebe et al., 2024). This paper analyses the language used by politicians in Croatian public discourse, with a focus on how various minority groups are represented. Particular attention is given to discourses surrounding migration policy, transgender individuals, ethnic minorities, and ideologically opposed social groups. The aim is to demonstrate how linguistic strategies shape perceptions of the Other and contribute to the creation of social divisions.

Keywords: dehumanisation, hate speech, metaphor, political discourse

Sanja Knežević

Odjel za kroatistiku Sveučilišta u Zadru
sknezev@unizd.hr

**OD SJEVERNIH DO JUŽNIH MORA: PUTOPISNA
KNJIGA OD KANDIJE DO HAMMERFESTA
SLAVKA BATUŠIĆA**

Književni putopisi Slavka Batušića (1902. – 1979.) plijene pozornost svojom tematskom i stilističkom osobitošću. U tom smislu kao predmet interpretacije odabrali njegovu putopisnu knjigu *Od Kandije do Hammerfesta* iz 1937. godine. Ona objedinjuje njegove putopise o Danskoj, Norveškoj i Poljskoj zajedno s putopisima iz Grčke i Krete, pa se u tom kontekstu njegova knjiga čita kao književno-putopisna povijest umjetnosti i kulture između dva europska mora – Baltika i Sredozemlja, Sjevera i Juga. Stoga ćemo interpretacijom njegovih putopisnih tekstova ukazati na njegovo promišljanje dihotomija sjevernjačkih i južnjačkih kulturnih pejzaža – prostora, umjetnosti i kulture života.

Ključne riječi: hrvatski književni putopis, dihotomije kulturnih pejzaža, Slavko Batušić

**FROM NORTHERN TO SOUTHERN SEAS: THE
TRAVEL BOOK FROM CANDIA TO HAMMERFEST
BY SLAVKO BATUŠIĆ**

The travel writings of Slavko Batušić (1902–1979) captivate readers with their thematic and stylistic distinctiveness. In this regard, we have chosen his travel book *From Candia to Hammerfest* (1937) as the subject of interpretation. The book brings together his travelogues about Denmark, Norway, and Poland, along with those from Greece and Crete. In

this context, his work can be read as a literary-travel history of art and culture stretching between two European seas – the Baltic and the Mediterranean, the North and the South. Through the interpretation of his travel texts, we will highlight his reflections on the dichotomies of northern and southern cultural landscapes – of space, art, and ways of life.

Keywords: Croatian literary travelogue, dichotomies of cultural landscapes, Slavko Batašić

Agnieszka Kołodziej

Wydział Neofilologii Uniwersytetu Wrocławskiego

agnieszka.kolodziej@uwr.edu.pl

O PROCESIE KRASNALIZACJI WROCŁAWIA SŁÓW KILKA

Referat poświęcony jest nazwom nadawanym figurkom wrocławskich krasnali, które stały się jednymi z najbardziej rozpoznawalnych symboli miasta. Krasnale kojarzone są z *Pomarańczową Alternatywą*: antykomunistycznym, anarchistycznym ruchem happeningowym, który narodził się we Wrocławiu w latach 80. XX wieku. Celem niniejszego wystąpienia jest zbadanie trendów i czynników determinujących nazewnictwo figurek krasnali. Przebadany korpus obejmuje ponad 1000 nazw własnych figurek wrocławskich krasnali; analiza semantyczna korpusu jest podstawowym narzędziem opisu danych, mającym pierwszeństwo przed analizą formalną. Rozważania prowadzone są w perspektywie onomastycznej i kulturowej.

Słowa kluczowe: krasnale, Wrocław, nazwa własna, analiza semantyczna, analiza formalna, funkcje nazw własnych

A FEW WORDS ABOUT THE PROCESS OF APPEARING OF THE FIGURINES OF WROCŁAW DWARVES

This paper investigates the names given to Wrocław dwarf figurines, as they have become some of the city's most recognisable symbols. The dwarves are associated with *Pomarańczowa Alternatywa* (*The Orange Alternative*): the anti-communist anarchist happening movement that was initiated in Wrocław in the 1980s. The paper aims to examine the trends and the determining factors in naming the dwarves figurines. The onymic corpus examined encompasses over 1000 names; semantic analysis of the corpus is used as the primary tool for data analysis, taking pre-

edence over formal analysis. The analysis is conducted from an onomastic and cultural perspective.

Keywords: dwarves, Wrocław, proper names, semantic analysis, formal analysis, functions of proper names

Ewa Komorowska, Danuta Stanulewicz

Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Szczecińskiego, Uniwersytet Gdański

ewa.komorowska@usz.edu.pl, danuta.stanulewicz@gmail.com

GRZECNOŚCIOWE ZWROTY POWITALNE I POŻEGNALNE W JĘZYKU POLSKIM. ASPEKTY LEKSYKALNO-PRAGMATYCZNE

Przedmiotem opisu staną się grzecznościowe zwroty powitalne i pożegnalne w języku polskim. Przyjmuję opis za pomocą metodologii pragmaty lingwistycznej z uwzględnieniem takich aspektów analizy jak jawne i ukryte akty mowy, presupozycje, inferencja itd. Analiza prowadzona będzie od poziomu wykładników leksykalnych, poprzez semantyczne aspekty opisu aż po rozważania pragmatyczne. Celem artykułu jest lingwistyczny opis zarówno skonwencjonalizowanych zwrotów powitań i pożegnań, jak i pragmatyczna analiza zwrotów nieskonwencjonalizowanych funkcjonujących we współczesnym języku polskim.

Słowa kluczowe: grzecznościowe akty mowy, powitania i pożegnania, leksyka, semantyka, pragmatyka

GREETING AND FAREWELL POLITE PHRASES IN POLISH. LEXICAL AND PRAGMATIC ASPECTS

The subject of this description is the system of greeting and farewell polite phrases in Polish, which I examine using a pragmalinguistic approach, taking into account such aspects of analysis as overt and covert speech acts, presuppositions, inference, and so on. The analysis will proceed from the level of lexical exponents, through semantic aspects of description, to pragmatic considerations. The aim of this article is to provide a linguistic description of both conventionalised greetings and farewells, as well as a pragmatic analysis of unconventionalised expressions in contemporary Polish.

Keywords: polite speech acts, greetings and farewells, lexis, semantics, pragmatics

Pavel Krejčí, Elena Krejčová

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

pkrejci@phil.muni.cz, ekrejcova@phil.muni.cz

**FRAZELOGIJA U ROMANU GEORGIJA
GOSPODINOVA VREMENSKO UTOČIŠTE
U ČEŠKOM I HRVATSKOM PRIJEVODU**

Roman *Vremensko utočište* (2020, u bugarskom originalu *Vremeubežishte*) jedan je od najprevođenijih bugarskih romana posljednjih godina. Ovo postmoderno djelo puno je političkih i povijesnih aluzija i obiluje frazeologijom koja je istinski izazov za svakog prevoditelja tog romana. Na primjeru nekoliko izabranih bugarskih frazema želimo u našem radu prikazati i analizirati češka i hrvatska prevoditeljska rješenja te ih usporediti prvo na liniji prijevod – izvornik, a zatim prijevod 1 (cz) – prijevod 2 (hr).

Ključne riječi: Georgi Gospodinov, bugarska frazeologija, hrvatska frazeologija, češka frazeologija, prijevod

**PHRASEOLOGY IN GEORGI GOSPODINOV'S
NOVEL *TIME SHELTER* IN CZECH AND CROATIAN
TRANSLATION**

The novel *Time Shelter* (2020, in the Bulgarian original *Vremeubezhishte*) is one of the most translated Bulgarian novels in recent years. This postmodern work is full of political and historical allusions and is rich in phraseology that is a true challenge for any translator of this book. Using the example of several selected Bulgarian idioms, we want to present and analyse Czech and Croatian translation solutions in our work and compare them, first on the line translation – original, second on the line translation 1 (cz) – translation 2 (hr).

Keywords: Georgi Gospodinov, Bulgarian phraseology, Croatian phraseology, Czech phraseology, translation

Erika Kržišnik

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

krzisnike@ff.uni-lj.si

DIMENZIJE HIŠICE/HIŠE IZ KART V SLOVANSKIH JEZIKIH

V prispevku nas bo zanimal frazem *hišica/hiša iz kart* ‘kar ni trdno, zanesljivo; kar je krhko, neuresničljivo’; ki ima v slovenščini sestavinsko varianto glede na velikost/majhnost poimenovane zgradbe (enako tudi v primerjalnem glagolskem frazemu). Kakor kaže, je varianta z nedeminutivom *hiša* novejša, saj ni zabeležena v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ1 1970 – 1991), prvič se pojavi šele v *Slovarju slovenskih frazemov* J. Kebr 1. 2011. Rabo bomo preverjali tudi v besedilnih korpusih. Frazem obstaja tako rekoč v vseh evropskih jezikih, v prispevku pa bomo ugotavljali predvsem, kako se velikost v frazemu poimenovane zgradbe kaže v različnih slovanskih jezikih. Če je v slovenščini poimenovana z deminutivom ali nedeminutivom (*hišica*, *hiša*) in je torej lahko manjša ali večja, je – kot kažejo navedbe v *Hrvatsko-slavenskem rječniku poredbenih frazema* (Zagreb 2006) – v vseh drugih južnoslovanskih jezikih vedno velika (*kuća*) ali celo zelo velika (*kula*) , prim, hrv. [...] *kao kuća (kula) od karata*. Nasprotno je v zahodnoslovanskih (npr. poljsko [...] *jak domek z kart*) in prav tako vzhodnoslovanskih jezikih (npr. rusko [...] *как карточный домик*) zgradba praviloma poimenovana z deminutivom, torej kot majhna.

Ključne besede: frazeologija, primerjalni frazemi, slovanski jeziki

THE DIMENSIONS OF THE LITTLE HOUSE/HOUSE OF CARDS IN SLAVIC LANGUAGES

The article will focus on the idiom *hišica/hiša iz kart* ‘little house/ house of cards’, which in Slovenian has a componential variant depending on the size/smallness of the named building (likewise in the verbal idiom podreti se kot *hišica/hiša iz kart* ‘collapse like a house of cards’). It appears that the variant with the non-diminutive *hiša* ‘house’ is more recent, as it is not recorded in *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ 1970–1991) and first appears only in *Slovar slovenskih frazemov* by J. Keber in 2011. Usage will also be examined in text corpora. The idiom exists in virtually all European languages; however, the article will primarily investigate how the size of the building named in the idiom is reflected in different Slavonic languages. In Slovenian, the building is designated either

by a diminutive or a non-diminutive form (*hišica* ‘little house’ and *hiša* ‘house’), and may therefore be smaller or larger. By contrast, as indicated in *Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema* [Croatian–Slavic Dictionary of Comparative Idioms] (Zagreb 2006), in all other South Slavonic languages it is always large (*kuća* ‘house’) or even very large (*kula* ‘tower, castle’), cf. Croatian [...] *kao kuća (kula) od karata*. Conversely, in West Slavic (e.g. Polish [...]) *jak domek z kart*) as well as in East Slavic languages (e.g. Russian [...] *как карточный домик*), the building is generally named using a diminutive form, that is, as small.

Keywords: phraseology, comparative idioms, Slavic languages

Juraj Kýška

Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
kyska10@uniba.sk

VODA AKO DOMINANTNÝ VÝSTAVBOVÝ PRVOK V CHORVÁTSKEJ A SLOVENSKEJ LITERÁRNEJ TVORBE

Cieľom príspevku je priblížiť symbolický a metaforický obraz vody v chorvátskom a slovenskom literárnom kontexte na základe analýzy vybraných diel z rôznych literárnych období. Vzhľadom na to, že vodný živel je vo všeobecnosti vnímaný ako prírodná sila s ambivalentným významom aj účinkom, zameriame sa najmä tie literárne diela chorvátskej a slovenskej proveniencie, v ktorých má voda (rieka, more, povodeň a i.) kľúčové postavenie. Popri symbolickej a metaforickej funkcii sa v rámci dejovej línie bude osobitná pozornosť venovať magickej, purifikačnej, psychologickej a mystickej funkcii vody.

Kľúčové slová: voda, literárny kontext, chorvátska literatúra, slovenská literatúra

WATER AS A DOMINANT CONSTRUCTIONAL ELEMENT IN CROATIAN AND SLOVAK LITERATURE

The aim of this paper is to present the symbolic and metaphorical image of water in the Croatian and Slovak literary context based on an analysis of selected works from different literary periods. Given that water is generally perceived as a natural force with ambivalent meaning and effect, we will focus primarily on those literary works of Croatian and Slovak origin in which water (rivers, seas, floods, etc.) plays a key role. In addition to its symbolic and metaphorical function, special attention will be paid

to the magical, purifying, psychological, and mystical functions of water within the storyline.

Keywords: water, literary context, Croatian literature, Slovak literature

Kristian Lewis

Institut za hrvatski jezik

klewis@ihj.hr

TIPOLOGIJA RJEČNIKA LAŽNIH PRIJATELJA

U izlaganju će se predstaviti različiti pristupi leksikografskoj obradi lažnih prijatelja. Pod nazivom *lažni prijatelji* podrazumijevamo parove leksema iz dvaju jezika, oblikom jednake ili slične, a značenjski različite. Prepoznavši problem refleksnoga prepoznavanja i pogrešnoga zaključivanja o značenju leksema na osnovi iskustva polaznoga jezika pojedinoga sudionika komunikacijskoga čina, jezikoslovci i drugi stručnjaci pristupili su izradi rječnika lažnih prijatelja, no pritom su polazili s različitih metodoloških, leksikografskih i funkcionalnih stajališta. Za ovu priliku izdvojili smo dvanaest rječnika, deset tiskanih i dva mrežna, s pomoću kojih ćemo prikazati različite leksikografske pristupe te komentirati njihove prednosti i nedostatke.

Ključne riječi: lažni prijatelji, rječnici, leksikografija, leksikografski pristup

TYOLOGY OF FALSE FRIENDS DICTIONARIES

The presentation will examine various approaches to the lexicographic treatment of false friends. The term *false friends* refers to pairs of lexical units from two languages that are formally identical or similar but differ in meaning. Recognizing the problem of reflexive identification and erroneous inference of a lexeme's meaning based on the speaker's native language, linguists and other specialists have undertaken the compilation of false friends dictionaries. These efforts, however, have been guided by diverse methodological, lexicographic, and functional perspectives. For the purpose of this study, we have selected twelve dictionaries – ten printed and two online – which will serve to illustrate the different lexicographic approaches and to discuss their respective advantages and limitations.

Keywords: false friends, dictionaries, lexicography, lexicographic approach

Tomasz Jacek Lis

Wydział Historyczny Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy
tomlis88@gmail.com

POČECI ZANIMANJA ZA POLJSKU KOD ZDENKE MARKOVIĆ (DO PRVOGA SVJETSKOG RATA)

U izlaganju će se razmotriti počeci zanimanja za Poljsku kod Zdenke Marković, jedne od najpoznatijih hrvatskih istraživačica poljske književnosti prve polovice 20. stoljeća. Prikazat će se Zdenkino djetinjstvo, školovanje u Ženskom liceju i prve godine studija u Zagrebu. Posebna će se pozornost posvetiti pitanju zašto se mlada djevojka iz Požege, koja nikada nije imala dodira s Poljskom, počela se baviti poljskom kulturom i književnošću. Također će se prikazati reakcije Poljaka na njezin rad prije Prvoga svjetskog rata. Temelj izlaganja činit će korespondencija Zdenke Marković pronađena u Poljskoj i Hrvatskoj, kao i drugi izvori iz tih dviju zemalja.

Ključne riječi: Zdenka Marković, povijest mladosti, hrvatsko-poljski odnosi

THE BEGINNINGS OF ZDENKA MARKOVIĆ'S INTEREST IN POLAND (UP TO THE FIRST WORLD WAR)

This presentation examines the beginnings of Zdenka Marković's interest in Poland, one of the most renowned Croatian scholars of Polish literature in the first half of the twentieth century. It outlines Zdenka's childhood, her education at the Women's Lyceum, and her early years of study in Zagreb. Particular attention is devoted to the question of why a young woman from Požega, who had never had direct contact with Poland, became interested in Polish culture and literature. The presentation also considers Polish responses to her work before the First World War. The analysis is based primarily on the correspondence of Zdenka Marković discovered in Poland and Croatia, as well as on other sources from both countries.

Keywords: Zdenka Marković, history of youth, Polish-Croats relationship

Željka Macan

Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci

zmacan@ffri.uniri.hr

**PLESNI POKRET PRETVOREN U RIJEČ:
JEZIK TEKSTA AUDIODESKRIPCije
ZA BALETNu UMJETNOST**

Balet je umjetnički plesni oblik koji se uz glazbu izvodi na sceni te se smatra da je njegov estetski doživljaj ponajprije vizualan, a poruka i sadržaj se prenose neverbalno, pokretom ljudskoga tijela. Dostupnost baleta kao izvedbene scenske umjetnosti osobama oštećena vida omogućena je audiodeskripcijom, vrstom unutarjezičnoga prevodilačkog postupka kojim se vizualni sadržaj posreduje auditivno, neverbalni izraz pretvara se u verbalni, plesni pokret postaje riječ. Na primjeru teksta audiodeskripcije za inkluzivnu izvedbu baletnoga klasika *Pepeljuga* u riječkom HNK razmatraju se jezična sredstva kojima se značenje izraženo plesnim pokretom prenosi riječima, u suodnosu s mogućim polazišnim pristupima i pretpostavljenom kvalitetom u recepciji.

Ključne riječi: audiodeskripcija, balet, *Pepeljuga*, inkluzija, jezična obilježja

**DANCE MOVEMENT TRANSFORMED INTO WORDS:
THE LANGUAGE OF AUDIO DESCRIPTION TEXT
FOR THE ART OF BALLET**

Ballet is an artistic dance form whose aesthetic experience is considered primarily visual, with the message and content conveyed nonverbally, through the movement of the human body. Ballet becomes accessible to visually impaired people through audio description, a type of intralingual translation in which visual content is rendered into auditory form. Using the example of an audio description text for the ballet classic *Cinderella*, this paper examines the linguistic means by which the meaning expressed through dance movement is conveyed in words, in relation to possible approaches and the anticipated quality of reception.

Keywords: audio description, ballet, *Cinderella*, inclusion, linguistic features

Marija Malnar Jurišić, Joža Horvat

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

mmalnar@ffzg.unizg.hr, jhorvat3@ffzg.unizg.hr

**METEOROLOGIJA U FRAZELOGIJI
– O FRAZEMIMA S METEOROLOŠKOM
SASTAVNICOM U KAJKAVSKIM GOVORIMA**

U izlaganju se donose i obrađuju kajkavski frazemi u čijoj se strukturi pojavljuju sastavnice iz područja meteorologije (npr. *grom, sunce, kiša, vjetar* i sl.), kao i oni kojima se izriču vremenske prilike (npr. ‘jako kišiti’, ‘jako vruće’, ‘promjenjivo vrijeme’ i sl.). Istraživanjem se nastoji prikazati simbolika spomenutih sastavnica u okviru kajkavske frazeologije hrvatskoga jezika te utvrditi koje su sastavnice najplodnije u izražavanju vremenskih prilika. Građa koja se predstavlja ekscerpirana je iz dostupnih kajkavskih rječnika (općih i frazeoloških) te dijelom prikupljena usmjerenim terenskim istraživanjem.

Ključne riječi: frazeologija, kajkavsko narječje, meteorologija, vrijeme

**METEOROLOGY IN PHRASEOLOGY
– ON IDIOMS WITH A METEOROLOGICAL
COMPONENT IN KAJKAVIAN LOCAL DIALECTS**

The presentation presents and discusses Kajkavian idioms whose structure includes elements from the field of meteorology (e.g. *thunder, sun, rain, wind*, etc.), as well as those used to express weather conditions (e.g. ‘it’s raining heavily’, ‘it’s very hot’, ‘changeable weather’, etc.). The research aims to present the symbolism of the aforementioned elements within the Kajkavian phraseology of the Croatian language and to determine which elements are most fruitful in expressing weather conditions. The material presented has been excerpted from available Kajkavian dictionaries (general and phraseological) and partly collected through focused field research.

Keywords: phraseology, Kajkavian local dialects, meteorology, weather

Krešimir Mićanović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
kresimir.micanovic@ffzg.unizg.hr

**ELABORAT LJUDEVITA JONKEA O HRVATSKOME
KNJIŽEVNOM JEZIKU I JEZIČNOJ POLITICI**

U izlaganju će se, uzimajući u obzir jezičnopolitički kontekst druge polovice 1960-ih, kada počinju javne polemike o književnom jeziku, varijantnoj raslojenosti, ravnopravnosti i statusu jezika u višejezičnoj i višenacionalnoj jugoslavenskoj federaciji, na temelju neobjavljene arhivske građe podrobno raščlaniti u hrvatskoj filologiji posve nepoznat elaborat Ljudevita Jonkea o jezičnoj politici i statusu hrvatskoga književnog jezika, koji je, po svemu sudeći, napisan 1967. godine. U dvodijelnom elaboratu Ljudevit Jonke, tada nedvojbeno jedan od najistaknutijih hrvatskih jezikoslovaca, točku po točku pobraja nedostatke „naše jezične politike”, a potom u njegovu drugom dijelu iznosi vlastite prijedloge „za uspostavljanje ravnopravnosti”.

Ključne riječi: Ljudevit Jonke, hrvatski književni jezik, jezična politika u Hrvatskoj i Jugoslaviji

**LJUDEVIT JONKE'S STUDY ON THE CROATIAN
LITERARY LANGUAGE AND LANGUAGE POLICY**

The presentation, taking into account the language-policy context of the second half of the 1960s — when public polemics on the literary language, its variant stratification, equality, and the status of language in the multilingual and multinational Yugoslav federation began — will, on the basis of unpublished archival materials, provide a detailed analysis of a hitherto completely unknown memorandum by Ljudevit Jonke on language policy and the status of the Croatian literary language, which was most likely written in 1967. In this two-part memorandum, Professor Jonke — at that time undoubtedly one of the most prominent Croatian linguists — lists point by point the shortcomings of „our language policy” and then, in its second part, presents his own proposals „for the establishment of equality”.

Keywords: Ljudevit Jonke, Croatian Literary Language, Language Policy

Vesna Mojsova-Čepiševska, Jasminka Delova Siljanova
Filološki fakultet „Blaže Koneski” Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij”
vesnamc@flf.ukim.edu.mk, jasmin.del@flf.ukim.edu.mk

**ЕГЗИСТЕНЦИЈАЛНИТЕ ПРАШАЊА НА 21 ВЕК
ДОЖИВЕАНИ ПРЕКУ ВИРТУЕЛНИОТ РЕАЛИЗАМ
(МАКЕДОНСКО-ЧЕШКИ ПАРАЛЕЛИ)**

Трудот ја разгледува појавата на виртуелниот реализам како книжевен израз на постмодерната филозофија на Жан Бодријар и неговите концепти за симулација и симулакрум. Потпирајќи се на увидите на Дубравка Ораиќ-Толиќ, се анализираат романите *Тројца за никаде* (2008) и *Суво мастило* (2024), кои преку повеќеслојна нарација го прикажуваат преплетувањето на реалното и виртуелното. Во споредба со *Размена на пораки* (2013) и *Апартман. Роман за двајца* (2025), се согледува како дигиталната комуникација создава нови облици на интимност и егзистенција. Виртуелниот реализам се покажува како огледало на човекот во постреалноста.

Клучни зборови: симулација, симулакрум, виртуелен реализам, егзистенцијализам на 21. век

**EXPERIENCING THE EXISTENTIAL QUESTIONS OF
THE 21ST CENTURY THROUGH VIRTUAL REALISM:
MACEDONIAN-CZECH PARALLELS**

The paper examines the phenomenon of virtual realism as a literary expression of Jean Baudrillard's postmodern philosophy and his concepts of simulation and simulacrum. Drawing on the insights of Dubravka Oraić-Tolić, it analyses the novels *Three for Nowhere* (2008) and *Dry Ink* (2024), which, through multilayered narration, depict the intertwining of the real and the virtual. In comparison with *Message Exchange* (2013) and *The Apartment. A Two-hander Novel* (2025), the study explores how digital communication generates new forms of intimacy and existence. Ultimately, virtual realism emerges as a mirror of the human being in the post-reality era.

Keywords: simulation, simulacrum, virtual realism, 21st century existentialism

Jerzy Molas

Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego
jerzy.molas@uw.edu.pl

**ADAPTACJA CHORWACKIEJ LEKSYKI RODZIMEJ
I NAZW WŁASNYCH W PRZEWODNIKU ROMANA
KOWALIKA *JUGOSŁOWIAŃSKI ADRIATYK.*
*DALMACJA Z 1936 R.***

Przed drugą wojną światową rozpoczyna się trwający do dzisiaj okres zainteresowania Polaków Chorwacją jako celem wyjazdów turystycznych. Ukazują się wówczas również pierwsze nowoczesne przewodniki. Pierwszym z nich, poświęconym przede wszystkim chorwackiemu wybrzeżu Adriatyku, jest erudycyjna książka Romana Kowalika *Jugosłowiański Adriatyk. Dalmacja* z 1936 r. Pod względem językowym zwraca ona uwagę wielością metod, za pomocą których autor starał się dostosować do polskiego systemu fonetycznego i gramatycznego chorwacką leksykę rodzimą oraz nazwy własne. Artykuł zawiera przegląd tych metod oraz dokonano w nim konfrontacji zastosowanych w przewodniku strategii adaptacyjnych ze współczesną normą i praktyką językową w tym zakresie.

Słowa kluczowe: język polski, język chorwacki, adaptacja leksykalna, fonetyczna i fleksyjna, początki polskiej turystyki w Chorwacji

**ADAPTATION OF CROATIAN NATIVE VOCABULARY
AND PROPER NAMES IN ROMAN KOWALIK'S GUIDE
JUGOSŁOWIAŃSKI ADRIATYK. DALMACJA
*(THE YUGOSLAV ADRIATIC. DALMATIA) FROM 1936***

Before World War II, a period of Polish interest in Croatia as a tourist destination began — one that continues to this day. It was also during this time that the first modern travel guides were published. The first of these, devoted primarily to the Croatian Adriatic coast, was the erudite book *Jugosłowiański Adriatyk. Dalmacja* (*The Yugoslav Adriatic. Dalmatia*) by Roman Kowalik, published in 1936. Linguistically, the work stands out for the variety of methods used to adapt Croatian native vocabulary and proper names to the Polish phonetic and grammatical system. This article provides an overview of these methods and compares the adaptive strategies employed in the guide with contemporary linguistic norms and practices in this area.

Keywords: Polish language, Croatian language, lexical, phonetic and grammatical adaptation, beginnings of Polish tourism in Croatia

Karina Naumoska-Giel

Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

frazemik@gmail.com

**CRNI SAT, ZELENA ŠKOLA I PLAVA KARTA
– ILI O NEKIM MANJE OČITIM POLJSKIM
IMENIČKIM KOLOKACIJAMA S NAZIVIMA BOJA I
NJIHOVOJ KORISNOSTI U UČENJU HRVATSKOGA
JEZIKA**

Prilikom sastavljanja glotodidaktičkih materijala pretražila sam kolokacijske baze poljskog i hrvatskog jezika te sam uspjela prikupiti nekoliko stotina različitih poljskih (i ekvivalentnih hrvatskih) kolokacija imeničke strukture u kojima poljski kolokat (pridjev) imenuje boju. U većini se primjera poljski i hrvatski ekvivalenti međusobno podudaraju leksički, formalno i semantički. Međutim, postoji nekoliko upečatljivih iznimaka koje pokazuju da dalekosežna slavenska zajednica asocijacija nije apsolutna, a povijesna i kulturna posebnost može rezultirati idiomatskim leksikom – što predstavlja izazov u nastavi, interpretaciji i prijevodu. Cilj ovoga članka je identificirati poljske kolokacije s nazivima boja čiji prijevod može dovesti do interferencije i stoga predstavljati značajan izvor pogrešaka za poljske studente hrvatskog jezika. Popis kolokacija može također pomoći lektorima u planiranju nastavnih aktivnosti. Članak je zamišljen kao nastavak prethodnog teksta (u tisku) u kojem je autorica kao polazište istraživanja uzela hrvatske imeničke kolokacije s nazivima boja te ih je usporedila s njihovim poljskim ekvivalentima.

Ključne riječi: kolokacije, boje, idiomi, ekvivalent, prijevod, interferencija

**BLACK HOUR, GREEN SCHOOL AND BLUE CARD
– ABOUT SEVERAL NON-OBVIOUS POLISH NOUN
COLLOCATIONS WITH THE COLOUR TERMS AND
THEIR USEFULNESS IN TEACHING CROATIAN
(AS A FOREIGN LANGUAGE)**

When preparing the didactic materials, I searched the collocation database of the Polish language and thus managed to collect a few hundred different Polish (and equivalent Croatian) collocations of the noun structure in which the Polish collocate denotes a colour. In most examples, Polish and Croatian equivalents often correspond to each other lexically, formally and semantically. However, there are a few striking exceptions that

show that the broad Slavic community of associations is not absolute, and historical and cultural distinctiveness can result in idiomatic vocabulary – posing a challenge in teaching, interpretation and translation. The aim of this article is to identify Polish colour-term collocations whose translation can lead to interference and therefore represent a significant source of errors for Polish students of the Croatian language.

Ključne riječi: collocations, colors, idioms, equivalent, translation, interference

Gjoko Nikolovski

Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru

gjoko.nikolovski@um.si

KONCEPTUALIZACIJA ŽIVLJENJA V JUŽNOSLOVANSKIH JEZIKIH

Prispevek prinaša konceptualizacijo življenja v južnoslovanskih jezikih skozi prizmo kognitivnega mehanizma metafore. S tem ciljem je analizirano južnoslovansko frazeološko gradivo s sestavino *življenje*. Zbrano gradivo je s pomočjo konceptualne in primerjalne analize razvrščeno po metaforah ŽIVLJENJE JE DRAGOCEN PREDMET, ŽIVLJENJE JE POTOVANJE, ŽIVLJENJE JE SOPOTNIK, ŽIVLJENJE JE HRANA, ŽIVLJENJE JE OSEBA, ŽIVLJENJE JE SVETLOBA, ŽIVLJENJE JE SNOV i dr., s čimer preizkušamo izhodiščno tezo članka, da je v tvorbo južnoslovanskih frazemov ter njihovega pomena vključen kognitivni mehanizem metafore, kar prispeva k širšemu pogledu na koncept življenja v analiziranih jezikih.

Ključne riječi: kontrastivna analiza, konceptualna analiza, frazemi, južnoslovanski jeziki, kognitivno jezikoslovje, ŽIVLJENJE

CONCEPTUALISATION OF LIFE IN SOUTH SLAVIC LANGUAGES

This article examines the conceptualisation of life in South Slavic languages through the lens of the cognitive mechanism of metaphor. To this end, South Slavic phraseological material containing the component *life* is analysed. The collected material is classified according to metaphors using conceptual and contrastive analysis LIFE IS A PRECIOUS OBJECT, LIFE IS A JOURNEY, LIFE IS A COMPANION, LIFE IS FOOD, LIFE IS A PERSON, LIFE IS LIGHT, LIFE IS A SUBSTANCE etc., thereby testing the article's initial thesis that cognitive metaphor mechanisms are involved in the forma-

tion and meaning of South Slavic phrases, which contributes to a broader view of the concept of life in the languages analysed.

Keywords: contrastive analysis, conceptual analysis, phraseological units, South Slavic languages, cognitive linguistics, LIFE

Jasna Novak Milić

Macquarie University in Sydney

jasna.novamilic@mq.edu.au

JEZIČNI POMAK I IDENTITETSKA FUNKCIJA HRVATSKOGA U AUSTRALSKOJ DIJASPORI

Rad analizira promjene u jezičnoj praksi hrvatske zajednice u Australiji, jedne od najstarijih poslijeratnih migrantskih zajednica. Na temelju anketa, intervjua i dugogodišnjega promatranja pokazuje se sve veći raskorak između simboličke privrženosti hrvatskome jeziku i njegove stvarne uporabe. Engleski sve više prevladava u obitelji, zajednici i obrazovanju, dok hrvatski sve više poprima funkciju jezika identiteta. Rad te procese smješta u okvire sociolingvistike i istraživanja hrvatskoga iseljništva te otvara pitanja jezične održivosti, jezičnoga pomaka i kulturne pripadnosti u transnacionalnome okružju.

Ključne riječi: hrvatska dijaspora, jezični pomak, identitetska funkcija jezika, jezična održivost, hrvatsko iseljništvo

LANGUAGE SHIFT AND CROATIAN AS AN IDENTITY LANGUAGE IN THE AUSTRALIAN DIASPORA

This paper examines changes in language practices within the Croatian community in Australia, one of the country's oldest post-war migrant communities. Based on survey data, interviews, and long-term observation, it highlights a growing gap between symbolic attachment to Croatian and its actual use. English is increasingly dominant in family life, community settings, and education, while Croatian is progressively taking on the role of a language of identity. The paper situates these processes within sociolinguistics and scholarship on the Croatian diaspora, raising questions of language sustainability, language shift, and cultural belonging in a transnational context.

Keywords: Croatian diaspora, language shift, identity function of language, language sustainability, Croatian emigration / Croatian diaspora studies

Jelena Parizoska

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

jelena.parizoska@ufzg.hr

FIGURATIVNE KONSTRUKCIJE I KOMUNIKACIJSKA JEZIČNA KOMPETENCIJA U PRVOME JEZIKU

U ovome izlaganju govorit će se o poučavanju figurativnih konstrukcija u hrvatskome kao prvome jeziku u osnovnoj školi. Cilj je utvrditi zastupljenost metaforičkih izraza u udžbenicima i drugim resursima za niže razrede. Zatim će se na temelju analize udžbenika i kurikuluma nastavnog predmeta Hrvatski jezik dati smjernice za poučavanje figurativnih konstrukcija učenicima mlađe školske dobi. One uključuju izravno pokazivanje veze između doslovnih i figurativnih značenja konstrukcija, povezivanje značenja frazeoloških sastavnica i cijelog izraza, te poticanje učenika na svjesno promišljanje o metaforičkim značenjima. Takav način poučavanja omogućuje bolje razumijevanje figurativnih konstrukcija i pridonosi razvoju komunikacijske jezične kompetencije u prvome jeziku.

Ključne riječi: figurativne konstrukcije, prvi jezik, hrvatski jezik, osnovna škola, udžbenici

FIGURATIVE CONSTRUCTIONS AND COMMUNICATIVE COMPETENCE IN L1

This paper deals with teaching figurative constructions in Croatian as L1 in primary school. The aim is to determine which metaphorical expressions are included in textbooks and other resources for the lower primary level. Furthermore, based on the analysis of textbooks and the Subject Curriculum: Croatian Language, guidelines will be provided for teaching figurative constructions to young learners. Those include: 1) making explicit references to the connection between literal and figurative meanings, 2) making references to the link between the meanings of idiomatic components and that of the entire construction, 3) enhancing learners' metaphor awareness. This kind of teaching aids comprehension of figurative constructions and contributes to the development of communicative competence in L1.

Keywords: figurative constructions, L1, Croatian, primary school, textbooks

Bernardina Petrović

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

bernardina.petrovic@ffzg.unizg.hr

ISPRIKA KAO RITUALIZIRANI JEZIČNI OBRAZAC

Isprika je jedan od temeljnih ritualiziranih govornih činova svakodnevnoga jezika jer se pojavljuje u komunikacijskim situacijama u kojima je došlo do stvarne ili potencijalne povrede norme (najčešće društvene, moralne i komunikacijske). U tome smislu isprika nije tek izraz žaljenja, nego strukturirani čin obnove odnosa. Ritualiziranost se isprika očituje u predvidivoj strukturi, ustaljenim formulama i normativnoj očekivanosti reakcije vidljivih u obrascima poput *Oprosti.*, *Ispričavam se.*, *Žao mi je.*, *Primate moje isprike*, *Sorry*. U izlaganju će se propitati uloga isprike kao pragmalingvističkoga instrumenta održavanja intersubjektivne komunikacijske ravnoteže i ukazati na činjenicu da isprika kao ritualizirani jezični obrazac nije samo izraz žaljenja zbog povrede norme, već složena interakcijska strategija uspostavljanja, popravljanja i potvrđivanja međusobnoga odnosa sudionika komunikacije.

Ključne riječi: isprika, ritualizirani obrazac, govorni čin, ritualizirani govorni činovi, intersubjektivnost

APOLOGY AS A RITUALISED LINGUISTIC PATTERN

An apology is one of the fundamental ritualised speech acts in everyday language, as it occurs in communicative situations where there has been an actual or potential violation of a norm (most often social, moral, or communicative). In this sense, an apology is not merely an expression of regret, but a structured act aimed at rebuilding a relationship. The ritualisation of apologies is evident in their predictable structure, established formulas, and the normative expectation of a response, as seen in patterns such as *Sorry.*, *I am sorry.*, *Accept my apologies*. The presentation will examine the role of apology as a pragmalinguistic instrument for maintaining intersubjective communicative balance and highlight the fact that apology, as a ritualised linguistic pattern, is not simply an expression of regret for a violation of the norm, but a complex interactional strategy for establishing, repairing, and confirming the mutual relationship between participants in communication.

Keywords: apology, ritualised pattern, speech act, ritualised speech acts, intersubjectivity

Lesia Petrovska, Ana Dugandžić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

lpetrov@ffzg.unizg.hr, adugandzic@ffzg.unizg.hr

LIJEPO U FRAZEMIMA HRVATSKOGA I UKRAJINSKOG JEZIKA

Istraživanje predstavlja kontrastivnu analizu u lingvokulturnom aspektu frazema hrvatskog i ukrajinskog jezika koji verbaliziraju koncept ljepote. Cilj je ustanoviti stereotipne i asocijativne predodžbe skrivene u jezičnim sredstvima koje utječu na subjektivne ocjene, te usporediti kognitivne metafore i formalne načine izražavanja istih u dvama jezicima, ukrajinskom i hrvatskom.

Ključne riječi: LJEPOTA, frazem, ukrajinski jezik, hrvatski jezik

BEAUTY IN CROATIAN AND UKRAINIAN IDIOMS

The research presents a contrastive linguocultural analysis of Croatian and Ukrainian idioms verbalizing the concept of beauty. The aim is to identify hidden stereotypical beliefs and associative notions that affect subjective language valuations, and to compare cognitive metaphors and formal ways of expressing them in the two languages, Ukrainian and Croatian.

Keywords: BEAUTY, idiom, Ukrainian language, Croatian language

Neda Pintarić Kujundžić, Eva Pallasová

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

npintari@ffzg.unizg.hr, epallasova@yahoo.co.uk

GLASANJE PTICA DOŽIVLJENO ZVUKOM, GLASOM I TONOM

Glasanje, cvrkutanje, pjevanje ptica u prirodi prihvaćamo slušnim receptorima, a imitiramo neartikuliranim i artikuliranim glasovnim i jezičnim elementima. Na prvome mjestu pozabavit ćemo se neverbalnim, neartikuliranim zvukovima koje nazivamo onomatopojom ili zvukovnim opisom (polj. *dźwiękonaśladowanie*). Zvukoopisnost je prvi način neverbalnoga, neartikuliranoga izražavanja poja ptica. Nemoguće je te onomatopeje zapisati niti izgovoriti artikuliranim glasom, ali se približno mogu izraziti, kao što se to čini u stripovima. Tako nastaju eksklamacije koje još nisu uzvici kao vrsta riječi i zapisuju se konsonantskim i vokalnim sklopovima: *ćiriiip, cicipuuu, krrrr* i slično. One se mogu izražavati ponavljanjima

nazvanih sklopova. Jezičnim glasom pokušavamo što sličnije artikulirati ptičje glasanje, a postoje dva načina kako ćemo ‘nazvati’ to glasanje ptica: artikuliranom onomatopejom i vrstama riječi. Osim u jeziku, oponašanje ptičjeg poja javlja se i u glazbi, gdje se pomoću instrumenata i kompozicija naglašavaju tonovima različiti zvukovi poja ptica.

Ključne riječi: onomatopeja, zvukoopisnost, eksklamacije, artikulirana onomatopeja

BIRD VOCALISATION EXPERIENCED AS SOUND, VOICE, AND TONE

Bird vocalisation, chirping, and singing in nature are perceived through our auditory receptors, and we imitate them using non-articulated and articulated vocal and linguistic elements. First, we will focus on nonverbal, non-articulated sounds known as onomatopoeia or sound imitation (pol. *dźwiękonaśladowanie*). Sound description is the first form of nonverbal, non-articulated expression of birdsong. It is impossible to fully record or pronounce these onomatopoeias with articulated speech, but they can be approximated, as is done in comics. This is how exclamations arise which are not yet interjections as a word class and are written using consonant and vowel clusters: *ćiriip*, *cicipuuu*, *krrr*, and similar forms. They may be expressed by repeating such clusters. With articulated speech, we try to reproduce bird vocalisation as closely as possible, and there are two ways to „name” this bird vocalisation: articulated onomatopoeia and word classes. Besides language, imitation of birdsong also appears in music, where instruments and compositions use tones to highlight various sounds of bird vocalisation.

Keywords: onomatopoeia, sound imitation, exclamations, articulated onomatopoeia

Nataša Pirih Svetina

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

Natasa.PirihSvetina@ff.uni-lj.si

PRIJATELJSKI POLJUB: V/NA LICE ALI V/NA OBRAZ? POUČEVANJE SLOVENŠČINE ZA GOVORCE SORODNIH JEZIKOV

V besedilih v slovenščini, ki jih tvorijo uporabniki južnoslovanskih jezika, opazujem prvine, ki so značilne za njihove J1, ne pa za slovenščino. Negativni jezikovni prenos, ki je značilnost jezika v stiku, rezultira

na različnih jezikovnih ravninah. V prispevku se bom omejila na prenos besedišča iz južnoslovanskih jezikov v slovenščino. V ta namen bom analizirala besedišče v označenem delu korpusa slovenščine kot tujega jezika (KOST). Med prenesenim besediščem bom iskala lažne prijatelje. Ti so bili v paru slovenščina in hrvaščina že obravnavani z vidika prevajanja in priprave slovarja, ne pa z vidika analize produkcije jezikovnih uporabnikov. Nakazati bom poskušala možnosti prenašanja spoznanj korpusne analize v neposredno pedagoško prakso: kako v poučevanju bližnjih jezikov uporabiti vedenje o jezikovnem prenosu, kako uzavestiti, preprečevati in odpravljati napake, ki so posledica jezikovnega prenosa, in kako v procesu učenja obravnavati lažne prijatelje.

Ključne besede: negativni jezikovni prenos, južnoslovanski jeziki, slovenščina kot TJ, leksikalni prenos, lažni prijatelji, korpusna analiza

FRIENDLY KISS: ON THE CHEEK OR ON THE FACE? TEACHING SLOVENIAN TO SPEAKERS OF CLOSELY RELATED LANGUAGES

In texts in Slovenian language written by users of South Slavic languages, elements characteristic of their L1, but not of Slovenian are observed. Negative language transfer, which is a characteristic of languages in contact, results in various linguistic levels. In this paper, the analysis is limited to the transfer of vocabulary only. The marked part of the corpus of Slovenian as a foreign language (KOST) was used for the analysis. False friends were the focus of the survey. False friends have already been discussed in the pair of Slovenian and Croatian from the perspective of translation and dictionary preparation, but not from the perspective of analysing the production of language users. I will try to indicate the possibilities of transferring the findings of corpus analysis into pedagogical practice: how to use knowledge of language transfer in teaching related languages, how to become aware of, prevent and correct errors that are a result of language transfer, and how to deal with false friends in the learning process.

Keywords: negative language transfer, South Slavic languages, Slovene as FL, lexical transfer, false friends, corpus analysis

Maciej Rak

Wydział Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego

maciej.rak@uj.edu.pl

POLSKA FRAZEMATYKA GWAROWA W PERSPEKTYWIE AKSJOLINGWISTYCZNEJ

Referat zakłada, że frazematyka 1) komunikuje wartościowanie, 2) implikuje wartościowanie i 3) jest źródłem wiedzy o wartościach. Na tej podstawie jest możliwe opisanie przynajmniej wycinka ludowego systemu aksjonormatywnego. Frazematykę gwarową traktuję niedyferencyjne, czyli zaliczam do niej wszystkie zanotowane jednostki bez względu na to, czy są znane też w polszczyźnie ogólnej. Jeśli idzie o wartościowanie, frazematyka gwarowa (zwłaszcza frazematyka animalistyczna, w której dominują porównania zleksykalizowane) ma nastawienie krytykujące, zwykle wpisując się w uniwersalną opozycję swój – obcy, w której mieści się opozycja homo – animal. Warto zauważyć, że odmienne wartościowanie wnosi frazematyka z komponentem roślinnym – tu mamy do czynienia raczej z pozytywnym nastawieniem.

Słowa kluczowe: gwary polskie, frazematyka gwarowa, aksjolingwistyka

POLISH DIALECTAL PHRASEMATICS FROM AN AXIOLINGUISTIC PERSPECTIVE

The paper assumes that phrasemes 1) communicate value judgments, 2) imply value judgments, and 3) are a source of knowledge about values. Based on this, it is possible to describe at least a fragment of the folk axionormative system. I treat dialectal phrasemes non-differentially, meaning I include all recorded units, regardless of whether they are also known in general Polish. Regarding value judgments, dialectal phrasemes (and especially animalistic phrasemes, which are dominated by lexicalised comparisons) have a critical stance, usually fitting into the universal opposition of „us” and „alien”, which includes the opposition of „homo” and „animal”. It is worth noting that phrasemes with a plant component convey a different valence — here, we are dealing with a rather positive stance.

Keywords: Polish dialects, dialectal phrasemes, axiolinguistics

Ermina Ramadanović

Institut za hrvatski jezik
eramadan@ihjj.hr

SKRAĆENICE U DIGITALNOM OKRUŽJU I STANDARDNOJEZIČNA NORMA: KOMPARATIVNA ANALIZA MORFOSINTAKTIČKIH OBILJEŽJA

U radu se istražuje suodnos standardnojezične norme i morfosintaktičke prakse skraćenica u digitalnom okružju. Raščlambom jezičnih priručnika i mrežnih izvora prati se evolucija pokrata od grafičkih znakova do autonomnih imenica. Naglasak je na morfosintaktičkoj autonomiji: određivanje roda prema izgovornom obliku, a ne prema rodu jezgrene imenice (npr. HOK m. r. naspram komora ž. r.) te integraciji u padežni sustav onih jedinica koje se prema standardnojezičnoj normi smatraju nesklonjivima (npr. RH, BiH). Raščlamba pokazuje da digitalni diskurs ubrzava leksikalizaciju i osnažuje tvorbeni potencijal pokrata (npr. *esemesati*). Rezultati ukazuju na odstupanje digitalnoga uzusa od norme radi jezične ekonomije, nudeći empirijsku podlogu za potpuniji gramatički opis skraćenica u suvremenom hrvatskom jeziku.

Ključne riječi: pokrate, digitalno okružje, norma, morfosintaktička autonomija, leksikalizacija, sklonidba

ABBREVIATIONS IN THE DIGITAL ENVIRONMENT AND THE STANDARD LANGUAGE NORM: A COMPARATIVE ANALYSIS OF MORPHOSYNTACTIC FEATURES

This paper explores the correlation between the standard language norm and the morphosyntactic practice of abbreviations within the digital environment. Through an analysis of linguistic manuals and online sources, the evolution of abbreviations (acronyms and initialisms) from purely orthographic symbols to autonomous nouns is examined. The focus is placed on morphosyntactic autonomy: the determination of grammatical gender based on phonological form rather than the gender of the head noun (e.g. HOK masc. vs. komora fem.), and the integration into the declension system of units traditionally considered indeclinable by the standard norm (e.g. RH, BiH). The analysis demonstrates that digital discourse accelerates lexicalisation and strengthens the word-formation potential of abbreviations (e.g. *esemesati*). The results point to a divergence of digital usage from the official norm for the sake of linguistic economy,

providing an empirical foundation for a more comprehensive grammatical description of abbreviations in contemporary Croatian.

Keywords: abbreviations, digital environment, norm, morphosyntactic autonomy, lexicalisation, declension

Inja Skender Libhard

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

islibhard@ffzg.unizg.hr

NOVE RIJEČI U HRVATSKOME IZ LINGVOKULTUROLOŠKE PERSPEKTIVE

Jezične su promjene najvidljivije na leksičkoj razini. Pritom se u literaturi najčešće govori o načinima stvaranja novih riječi. No nove riječi valja promatrati i kao kulturno specifične jezične jedinice, i to ponajprije s obzirom na njihovu ukotvljenost u kulturu neke jezične zajednice. S takvim su shvaćanjem novih riječi povezane njihove funkcije. S jedne se strane njima imenuju pojavnosti, koncepti koji su odraz određene kulture. S druge pak strane one posjeduju određeno konotativno značenje ili pak služe za postizanje određenih stilskih učinaka. Iz takve će se lingvokulturološke perspektive analizirati pedesetak novih riječi u hrvatskome te njihova prihvaćenost u jezičnoj zajednici.

Ključne riječi: nove riječi, kulturno specifične jezične jedinice, lingvokulturološka perspektiva, prihvaćenost

NEW WORDS IN THE CROATIAN LANGUAGE FROM A LINGUOCULTURAL PERSPECTIVE

Linguistic changes are most visible at the lexical level. In the literature, the most common discussion is about the ways in which new words are created. However, new words should also be viewed as culture-specific items, primarily with regard to their anchoring in the culture of a language community. This understanding of new words is linked to their functions. On the one hand, they name phenomena and concepts that reflect a certain culture. On the other hand, they have a certain connotative meaning or serve to achieve certain stylistic effects. From this linguocultural perspective, around fifty new words in Croatian and their acceptance in the language community will be analysed.

Keywords: new words, culture-specific items, linguocultural perspective, acceptance

Davor Stanković, Marija Malnar Jurišić

Sveučilište VERN, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
davor@retor.hr, mmalnar@ffzg.unizg.hr

DOBAR GLAS DALEKO SE ČUJE
– GLASOM KROZ FRAZELOGIJU, FRAZELOGIJOM
KROZ GLAS I GOVOR

Provedenim će se istraživanjem obrađivati frazemi hrvatskoga jezika koji u svojoj strukturi sadrže sastavnicu *glas* (npr. *doći na zao (loš) glas*, *izgubiti/gubiti dobar glas*, *biti na dobru glasu*, *ne dati / ne davati glasa od sebe*). Analizirat će se i oni frazemi kojima se izriče kvaliteta nečijega glasa (npr. *govoriti kao iz bačve*) ili govora (npr. *govoriti kao navijen*, *reći/govoriti sebi u bradu*). Time će se nastojati prikazati simbolika glasa u ljudskome životu, kao i poticajni impulsi u nastanku frazema okupljenih unutar koncepta glasanja i govorenja. Građa će se ekscerpirati iz objavljenih frazeoloških rječnika hrvatskoga jezika te dijelom dopuniti dijalektnim ovjerama.

Ključne riječi: glas, govor, frazeologija, izraz frazema, značenje

DOBAR GLAS DALEKO SE ČUJE
– VOICE THROUGH PHRASEOLOGY, PHRASEOLOGY
THROUGH VOICE AND SPEECH

This study examines Croatian idioms that contain the component *glas* (voice) in their structure (e.g. *doći na zao (loš) glas* (to get a bad reputation), *izgubiti/gubiti dobar glas* (to lose one's reputation), *biti na dobru glasu* (to be highly acclaimed), *ne dati / ne davati glasa od sebe* (not to utter a word)). It also analyses idioms that express the quality of a person's voice (e.g. *coming from the heels*) or manner of speaking (e.g. *to talk a mile a minute*, *to mutter under one's breath*). The aim of the study is to highlight the symbolic role of the voice in human life and to identify the motivating factors underlying the formation of idioms grouped within the conceptual domain of vocalisation and speaking. The corpus will be drawn from published Croatian phraseological dictionaries and partly supplemented with dialectal attestations.

Keywords: voice, speech, phraseology, structure, meaning

Martin Stefanov

Sofijski univerzitet „Sv. Kliment Ohridski”

martin.stefanov17@gmail.com, slavistika@yahoo.com

KONCEPTUALIZACIJA SREĆE U HRVATSKOM I BUGARSKOM JEZIKU

Tekst referata predstavlja komparativnu analizu dvaju modela verbalizacije SREĆA u hrvatskom i bugarskom jeziku. S jedne strane, razmatraju se poredbeni frazemi koji tematiziraju *sreću* (*sretan kao...* / *уачмнув камо...*). S druge strane, skreće se pozornost na izraze u kojima *sreća* vrši semantičku ulogu *uzroka* u formalnom obliku priložne oznake s prijedlogom *od/om* (... *od sreće* / ...*om уачмнue*). Primjenom kognitivnolingvističke i lingvokulturalne metode, istraživanje ispituje etnokulturne specifičnosti u percipiranju *sreće* kod Hrvata i Bugara. Analizirano gradivo prikupljeno je iz frazeoloških rječnika i korpusa dvaju jezika.

Ključne riječi: SREĆA, kognitivna lingvistika, lingvokulturologija, jezična slika svijeta, hrvatski jezik, bugarski jezik

CONCEPTUALISING HAPPINESS IN CROATIAN AND BULGARIAN

The paper presents a comparative analysis of two models of verbalizing HAPPINESS in Croatian and Bulgarian. On the one hand, it examines comparative phrasemes that thematize *happiness* such as *sretan kao...* / *уачмнув камо...*. On the other hand, attention is drawn to expressions in which *happiness* fulfils the semantic role of *Cause* formally represented as an adverbial phrase with the preposition *od/om*, as in ...*od sreće* / ...*om уачмнue*.

By applying cognitive-linguistic and linguocultural methods, the study explores ethnocultural specificities in the perception of happiness among Croats and Bulgarians. The analysed material was collected from phraseological dictionaries and language corpora of both languages.

Keywords: HAPPINESS, cognitive linguistics, linguoculturology, linguistic worldview, Croatian language, Bulgarian language

Zrinka Stričević Kovačević

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

zkovacevic@ffzg.unizg.hr

DUBROVNIK U PUTOPISIMA SLOVAČKIH KNJIŽEVNIKA RAZDOBLJA REALIZMA

U radu se analizira prikaz Dubrovnika u putopisima istaknutih autora slovačkoga književnog realizma, ponajprije u putopisima *V Dalmácii a na Čiernej Hore* Martina Kukučina i *Dubrovnik – Cetinje* Svetozára Hurbana-Vajanskog. Njihovi doživljaji Dubrovnika, a samim tim i književni prikazi Grada, razlikuju se na način kako se razlikuju i njihove pozicije putnika, kao i njihove književne poetike. Obojica autora u svojim putopisima oblikuju bogate kulturne leksikone, odnosno kataloge, no pritom preferiraju različite tematske skupine i koriste različita izražajna sredstva, pružajući čitatelju bogatu i zanimljivu sliku Dubrovnika na prijelazu iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće.

Ključne riječi: Dubrovnik, putopisi, slovački književni realizam

DUBROVNIK IN THE TRAVELOGUES OF SLOVAK WRITERS OF THE PERIOD OF REALISM

The paper analyses the depiction of Dubrovnik in the travelogues of prominent authors of Slovak literary realism, primarily in the travelogues *V Dalmácii a na Čiernej Hore* by Martin Kukučín and *Dubrovnik – Cetinje* by Svetozár Hurban-Vajanský. Their experiences of Dubrovnik, and thus their literary representations of the City, differ in the same way that their positions as travellers differ, as do their literary poetics differ. Both authors create rich cultural lexicons (i.e. catalogues) in their travelogues, but they prefer different thematic groups and use different means of expression, providing the reader with a rich and interesting picture of Dubrovnik at the turn of the nineteenth to the twentieth century.

Keywords: Dubrovnik, travel writing, Slovak literary realism

Joanna Szerszunowicz

Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku

j.szerszunowicz@uwb.edu.pl

KONTRONIMIA FRAZEOLGIZMÓW JAKO PROBLEM JĘZYKOZNAWSTWA KOMPARATYSTYCZNEGO

Kontronymy, czyli jednostki języka o dwóch przeciwstawnych znaczeniach, bywają zazwyczaj analizowane na płaszczyźnie leksykalnej. Celem niniejszego badania jest omówienie zjawiska kontronimii we frazeologii współczesnego języka polskiego z uwzględnieniem aspektu komparatystycznego. Przedmiotem badania są reprodukt – polileksykalne związki wyrazowe o charakterze odtwarzalnym, które mają poświadczenie leksykograficzne. Podstawę materiałową analizy stanowi korpus kontronimicznych stałych połączeń wyrazowych wyekscerpowanych z *Wielkiego słownika frazeologicznego języka polskiego* Piotra Müldnera-Nieckowskiego. Badanie obejmuje dwie części: przybliżenie zjawiska kontronimii we frazeologii polskiej (aspekt ilościowy – repertuar związków kontronimicznych oraz jakościowy – relacje między parami jednostek) i omówienie wybranych zagadnień dotyczących kontronimii frazeologizmów w perspektywie komparatystycznej.

Słowa kluczowe: frazeologizm, językoznawstwo komparatystyczne, kolokacja, kontronimia, reprodukt

CONTRONYMY IN MODERN POLISH PHRASEOLOGY AS A PROBLEM OF COMPARATIVE LINGUISTICS

Contronyms, i.e. language units with two opposing meanings, are usually analysed at the lexical level. The aim of this study is to discuss the phenomenon of contronymy in the phraseology of modern Polish including the comparative aspect. The subject of the study is reproducts – multi-word expressions of a fixed nature that are lexicographically attested. The material basis of the analysis consists of a corpus of contronymic fixed expressions excerpted from Piotr Müldner-Nieckowski's *Wielki słownik frazeologii języka polskiego* [*Great Phraseological Dictionary of the Polish Language*]. The study is composed of two parts: discussing contronymy in Polish phraseology (a quantitative aspect – the repertoire of contronymic units and a qualitative aspect – the relationships between pairs of items) and presenting selected issues concerning phraseological contronymy from a comparative perspective.

Keywords: phraseologism, collocation, comparative linguistics, contronymy, reproduct

Filip Škiljan, Kristian Lewis

Institut za istraživanje migracija, Institut za hrvatski jezik
filip.skiljan@imin.hr, klewis@ihjj.hr

ŠKOLSTVO UKRAJINSKE NACIONALNE MANJINE U HRVATSKOJ (PRIMJERI IZ VUKOVARA, LIPOVLJANA I SLAVONSKOGA BRODA)

U sklopu projekta *Repozitorij nacionalnomanjinskih jezika u Hrvatskoj* provode se interdisciplinarna istraživanja koja, među ostalim, obuhvaćaju i obrazovanje na jezicima nacionalnih manjina. U ovome izlaganju posebno se razmatra školstvo ukrajinske nacionalne manjine na primjerima škola u Vukovaru, Lipovljanima i Slavonskome Brodu. Ukrajinci su u Hrvatskoj prisutni od 19. stoljeća, kada se iz tadašnje Galicije doseljavaju u Slavoniju, zajedno s Poljacima. Najintenzivnije naseljavanje bilo je u Lipovljane, na područje Brodske Posavine te u sjevernu Bosnu. Tijekom socijalističkoga razdoblja dio ukrajinske zajednice doselio se i u Vukovar. Danas u Republici Hrvatskoj Ukrajinci njeguju svoj jezik i kulturu prema obrazovnome modelu C, o kojemu će svoja mišljenja iznijeti profesori ukrajinskoga jezika.

Ključne riječi: jezici nacionalnih manjina, ukrajinski jezik, model C, školstvo

EDUCATION OF THE UKRAINIAN NATIONAL MINORITY IN CROATIA (EXAMPLES FROM VUKOVAR, LIPOVLJANI, AND SLAVONSKI BROD)

Within the project *Repository of National Minority Languages in Croatia*, interdisciplinary research is being conducted which, among other topics, includes education in the languages of national minorities. This presentation specifically examines the education system of the Ukrainian national minority through examples of schools in Vukovar, Lipovljani, and Slavonski Brod. Ukrainians have been present in Croatia since the 19th century, when they migrated from what was then Galicia to Slavonia together with Poles. The most intensive settlement occurred in Lipovljani, the Brodska Posavina region, and northern Bosnia. During the socialist period, part of the Ukrainian community also settled in Vukovar. Today, Ukrainians in the Republic of Croatia preserve their language and culture through educational Model C, about which teachers of the Ukrainian language will present their perspectives.

Keywords: national minorities' languages, Ukrainian language, Model C, education

Mirela Šušić

Odjel za kroatistiku Sveučilišta u Zadru
msusic@unizd.hr

LJUBAV KOJA IZDAJE: MOTIV OČINSKE LJUBAVI I KRIVNJE U ARALIČINOJ KNJIZI GORKOG PRIJEKORA

Rad istražuje kako Ivan Aralica u romanu *Knjiga gorkog prijekora* gradi kroz Stjepanovu očinsku figuru mjesto sudara bezuvjetne ljubavi i moralne odgovornosti, pri čemu privatna emocija postaje okidač političkog čina s kolektivnim posljedicama. Stjepanova gotovo apsolutna očinska privrženost Elizabeti ne ostaje na razini karakterizacije, nego postaje narativni mehanizam: ona objašnjava Elizabetinu samosvijest, ali i Stjepanovu sklonost da osobni zavjet prema kćeri pretpostavi obvezi prema gradu. Cilj je ukazati na specifičan književni postupak kojim Aralica motiv očinske ljubavi koristi za etičko propitivanje granica opravdanja: ljubav se ne prikazuje kao čista vrlina, nego kao ambivalentna sila koja može proizvesti krivnju kada se iz intimnog prostora prelije u sferu javne odluke.

Ključne riječi: Ivan Aralica, *Knjiga gorkog prijekora*, Stjepan, Elizabeta Kotromanić, očinska ljubav, krivnja, izdaja, Zadar, etika

LOVE THAT BETRAYS : THE MOTIF OF FATHERLY LOVE AND GUILT IN ARALICA'S BOOK OF BITTER REPROACH

The paper explores how Ivan Aralica, in his novel *The Book of Bitter Reproach*, constructs through Stjepan's fatherly figure a place of collision between unconditional love and moral responsibility, whereby a private emotion becomes the trigger for a political act with collective consequences. Stjepan's almost absolute paternal devotion to Elizabeth does not remain at the level of characterization but becomes a narrative mechanism: it explains Elizabeth's self-consciousness, but also Stjepan's tendency to prioritize his personal vow to his daughter over his obligations to the city. The aim is to point out a specific literary procedure by which Aralica uses the motif of paternal love for an ethical questioning of the limits of justification: love is not presented as a pure virtue, but as an ambivalent force that can produce guilt when it spills over from the intimate sphere into the sphere of public decision.

Keywords: Ivan Aralica, *The Book of Bitter Reproach*, Stjepan, Elizabeta Kotromanić, fatherly love, guilt, betrayal, Zadar, ethics

Jolanta Tambor, Agnieszka Tambor

Instytut Językoznawstwa Uniwersytetu Śląskiego, Instytut Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego

jolatambor@gmail.com, agnieszka.tambor@us.edu.pl

**NAUCZANIE JĘZYKA REGIONALNEGO JAK(O)
OBCEGO. CZY MOŻLIWE SĄ TRANSFERY
METODOLOGICZNE**

Nauczanie języka regionalnego jako obcego staje się coraz bardziej istotne w kontekście ochrony różnorodności językowej i kulturowej. Wystąpienie podejmuje próbę analizy możliwości transferu metodologicznego z glottodydaktyki języków oficjalnych (tu: języka polskiego) do dydaktyki języków regionalnych, takich jak język śląski, w zakresie podobieństw celów komunikacyjnych, rozwijania kompetencji interkulturowej oraz sposobów nauczania. Język polski ma długą tradycję (ponadstuletnią) nauczania go jako obcego, języki regionalne dopiero rozpoczynają tę drogę. Ich uwikłanie w zależności kolateralne (Dach- i Ausbau-/Abstandsprache) stawia przed regioglottodydaktyką specyficzne wyzwania. A przecież warto uczyć się języków regionalnych, ponieważ poszerzają one perspektywę kulturową kraju, w którym występują, wzmacniają wrażliwość na odmienne sposoby komunikacji i pozwalają głębiej rozumieć lokalne wspólnoty. Ich znajomość wzbogaca zarówno kompetencje językowe, jak i doświadczenie kulturowe uczących się.

Słowa kluczowe: język, kultura, region, glottodydaktyka, nauczani

**TEACHING A REGIONAL LANGUAGE AS A FOREIGN
LANGUAGE: ARE METHODOLOGICAL TRANSFERS
POSSIBLE?**

Teaching a regional language as a foreign language is becoming increasingly important in the context of protecting linguistic and cultural diversity. This presentation attempts to analyse the potential for methodological transfer from glottodidactics of official languages (in this case, Polish) to the teaching of regional languages, such as Silesian, in terms of similarities in communicative goals, the development of intercultural competence, and teaching methods. Polish has a long tradition (over a century) of teaching it as a foreign language, while regional languages are just beginning this journey. Their entanglement in collateral relationships (roof and exterior/absent language) poses specific challenges for regional glottodidactics. Yet, regional languages are worth learning, as they broaden the cultural perspective of the country in which they occur, enhance sensitivity to diverse modes of communication, and allow for a deeper un-

derstanding of local communities. Knowledge of these languages enriches both the linguistic competences and the cultural experience of learners.

Keywords: language, culture, region, glottodidactics, teaching

Lidija Tanuševska

Filološki fakultet „Blaže Koneski” Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij”
lidkapol@yahoo.com, lidijatanusevska@flf.ukim.edu.mk

**KAKO JE MAKEDONSKO PERO „ISPUCALO”
POLJAKA KOJI JE POSTAO SLAVNI HRVAT**

Ovo izlaganje će biti pokušaj stvaranja lingvokulturološke makedonsko-hrvatsko-poljske paralele. Naime, preko jezičke analize riječi, bit će obuhvaćeno razdoblje kraja XIX i početka XX vijeka u Hrvatskoj (tj. Austrougarskog Carstva, uključujući tu i Poljsku) i Makedoniji (Otomansko Carstvo). Usporedbe će biti napravljene na književnoj podlozi romana *Suha tinta* makedonskog pisca Vladimira Ilievskog. Roman tretira troje glavnih likova, od kojih je jedan Eduard Penkala, kojima daje glas naratora u prvoj osobi jednine i iz pojedinačne osobne perspektive prikazuje realističnu sliku, oslanjajući se na činjenice. Cilj izlaganja je stvoriti komparativnu sliku o makedonsko-hrvatskim (ponekad uplićući i poljske) univerzalijama jezičke slike svijeta.

Ključne riječi: Penkala, Vladimir Ilievski, književnost, jezička slika, makedonsko-hrvatske relacije

**HOW THE MACEDONIAN PEN „SHOT” A POLE WHO
BECAME A FAMOUS CROAT**

This presentation will be an attempt to make a linguocultural Macedonian-Croatian-Polish parallel. Namely, through linguistic analysis of words, the period of the end of the 19th and the beginning of the 20th century in Croatia (i.e. the Austro-Hungarian Empire, including Poland) and Macedonia (the Ottoman Empire) will be covered. Comparisons will be made on the literary basis of the novel *Dry Ink* by the Macedonian writer Vladimir Ilievski. The novel deals with three main characters, one of whom is Eduard Penkala, to whom he gives the voice of the narrator in the first person singular and presents a realistic picture from an individual personal perspective, relying on facts. The aim of the presentation is to create a comparative picture of the Macedonian-Croatian (sometimes including Polish) universals of the linguistic picture of the world.

Keywords: Penkala, Vladimir Ilievski, literature, language image, Macedonian-Croatian relations

Stanislava-Staša Tofoska, Elena Petroska

Filološki fakultet „Blaže Koneski” Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij” vo
Skopje

stofoska@yahoo.com, epetroska@gmail.com

АСПЕКТУАЛНА АДАПТАЦИЈА НА АНГЛИСКИТЕ ГЛАГОЛСКИ ЗАЕМКИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК: КОНТРАСТИВНА ПЕРСПЕКТИВА СО ХРВАТСКИОТ ЈАЗИК

Овој труд ги разгледува начините на адаптација на англиските глаголски заемки во аспектуалниот систем на современиот македонски јазик, со фокус на интеракцијата меѓу семантичките класи на глаголите и морфолошките модели на адаптација. Ќе бидат претставени три модели на адаптација и интеграција: 1) глаголите што означуваат активности (*activity verbs*) влегуваат како прости имперфективи, се адаптираат со суфиксот *-a* и лесно образуваат перфективи со префиксација (*гугла* – *изгугла*); 2) глаголите што означуваат постигнување (*achievement verbs*), односно моментните глаголи кои влегуваат како перфективи, се адаптираат со *-не*, а потоа образуваат секундарен имперфектив со *-ува* (*лајкне-лајкнува*); 3) глаголите на остварување (*accomplishment verbs*) го следат интернационалниот модел на *-ира* и образуваат перфективи со префиксација. Од споредбата на македонскиот со хрватскиот јазик се гледа дека македонскиот покажува голема продуктивност и разновидна морфолошка адаптација, што укажува на поинтензивна и подлабока аспектуална адаптација.

Клучни зборови: македонски, англиски глаголски заемки, семантички аспект, морфолошка адаптација, хрватски.

ASPECTUAL ADAPTATION OF ENGLISH LOAN VERBS IN MACEDONIAN: A CONTRASTIVE PERSPECTIVE WITH CROATIAN

This paper examines how English loan verbs are integrated into the aspectual system of contemporary Macedonian, showing that semantic verb classes correlate with distinct morphological adaptation strategies. Activity verbs (e.g. *гугла*) enter as simple imperfectives in *-a* and form perfectives with prefixation (*изгугла*). Achievement and semelfactive verbs (e.g. *лајкне*) build a perfective base in *-не* and then derive a secondary imperfective with the suffix *-ува* (*лајкне* > *лајкнува*), a highly productive PF > IPF pattern in Macedonian. Accomplishment verbs follow the in-

ternational -upa model (*pymupa* > *uzpymupa*). Compared with Croatian corpus data, Macedonian shows more systematic, productive, and deeply grammaticalised integration of English loan verbs.

Keywords: Macedonian, English loan verbs, semantic aspect, aspectual integration, morphological adaptation, Croatian

Josipa Tomašić Jurić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

jtomasic@ffzg.unizg.hr

MALE LITERARNE FORME U OSTAVŠTINI LUKE ILIĆA ORIOVČANINA

Luka Ilić Oriovčanin (1817. – 1878.) monografijom *Narodni slavonski običaji* (1846) postavio je temelje hrvatskoj etnologiji. Najistaknutije mjesto u Oriovčaninovim zapisima usmenoknjiževnoga stvaralaštva imaju pjesme, kojih je u Narodnim slavonskim običajima 137, a u rukopisnoj ostavštini, koja se čuva u Odsjeku za etnologiju HAZU, nalazi se preko 1600 lirskih i epskih pjesama. U *Narodnim slavonskim običajima* uz opise običaja, Oriovčanin donosi i kontekstualizirane zapise usmenih pjesama i proznih oblika, 211 zagonetki te 271 poslovicu. Cilj je rada analizirati male literarne forme u otisnutoj i rukopisnoj ostavštini te sakupljenu građu promotriti komparativno u odnosu na starije i novije zbirke. Analizom će se problematizirati mogući klasifikacijski pristupi, poetička određenja, uloga malih literarnih formi u izgradnji složenijih struktura kao i njihov komunikacijski potencijal.

Ključne riječi: Luka Ilić Oriovčanin, *Narodni slavonski običaji*, poslovice, zagonetka, male literarne forme

SMALL LITERARY FORMS IN THE LEGACY OF LUKE ILIĆ ORIOVČANIN

Luka Ilić Oriovčanin (1817–1878), through his monograph *Narodni slavonski običaji* (Slavonian Folk Customs, 1846), laid the foundations of Croatian ethnology. Songs occupy the most prominent place in Oriovčanin's recordings of oral literature: *Narodni slavonski običaji* contains 137 of them, while his manuscript legacy – preserved in the Department of Ethnology of the Croatian Academy of Sciences and Arts – includes over 1,600 lyric and epic songs. Alongside descriptions of customs, Oriovčanin provides contextualised transcriptions of oral songs and prose forms, as well as 211 riddles and 271 proverbs. This paper aims to analyse

the small literary forms found in both the printed and manuscript legacy and to examine the collected material comparatively in relation to earlier and more recent collections. The analysis will address possible classificatory approaches, poetic characteristics, the role of small literary forms in the construction of more complex structures, and their communicative potential.

Keywords: Luka Ilić Oriovčanin, *Narodni slavonski običaji*, proverb, riddle, small literary forms

Jelena Tušek, Ana Vasung

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

jtusek@ffzg.unizg.hr, avasung@ffzg.unizg.hr

EMPATIJA, VALENCIJA I BROJ: ČIMBENICI MNOŽINSKOG SLAGANJA UZ ZBIRNE IMENICE U HRVATSKOM

U radu se istražuje kolebanje u predikatnoj sročnosti hrvatskih zbirnih imenica, pri čemu se jedninska kongruencija smatra neutralnim izborom, dok se množinska javlja u određenim kontekstima. Analiza se temelji na primjerima iz korpusa CLASSLA, koji omogućuju uvid u stvarnu uporabu i prepoznavanje tipičnih obrazaca odstupanja. Polazeći od kognitivnolingvističkog okvira, pretpostavlja se da se množinsko slaganje sustavno pojavljuje u skladu s empatijskom hijerarhijom, osobito kada zbirna imenica označuje živu, mladu ili iskustveno blisku skupinu. U takvim kontekstima dolazi do konceptualizacije pojedinačnih članova, što potiče pojavu množinske kongruencije. Dodatno se analiziraju stupnjevi valencije i emocionalne pobuđenosti (preuzeti iz Hrvatske psiholingvističke baze) kako bi se provjerila pretpostavka da viša emocionalna angažiranost potiče veću sklonost množinskoj kongruenciji. Rezultati istraživanja nastoje povezati korpusne obrasce s psiholingvističkim mjerama, čime se nudi šire objašnjenje mehanizama koji utječu na predikatnu sročnost zbirnih imenica u hrvatskom jeziku.

Ključne riječi: zbirne imenice, valencija, predikatna sročnost, množina

EMPATHY, VALENCY, AND NUMBER: FACTORS OF PLURAL AGREEMENT WITH COLLECTIVE NOUNS IN CROATIAN

This paper examines variation in predicate agreement with Croatian collective nouns, where singular agreement is considered the neutral op-

tion, while plural agreement appears in specific contexts. The analysis is based on examples from the CLASSLA corpus, which provides insight into actual language use and allows for the identification of typical patterns of variation. Adopting a cognitive-linguistic framework, the study assumes that plural agreement systematically occurs in accordance with the empathy hierarchy, particularly when the collective noun refers to an animate, young, or experientially close group. In such contexts, individual members are more readily conceptualised, which encourages the use of plural agreement. Additionally, degrees of valency and emotional arousal (drawn from the Croatian Psycholinguistic Database) are analysed to test the hypothesis that higher emotional engagement increases the tendency toward plural agreement. The results aim to link corpus-based patterns with psycholinguistic measures, offering a broader explanation of the mechanisms influencing predicate agreement with collective nouns in Croatian.

Keywords: collective nouns, valency, predicate agreement, plural

Katerina Veljanovska, Biljana Mirchevska Bosheva

Filološki fakultet „Blaže Koneski” Univerzitetu „Sv. Kiril i Metodij”

k.veljanovska@gmail.com, biljana.mirchevska@gmail.com

ОД РАБОТНА СИЛА ДО МЕТАФОРА: КОЊОТ ВО МАКЕДОНСКАТА И ВО РУСКАТА И ВО ХРВАТСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЈА

Вотрудот се анализира фразеолошката репрезентација на зоонимот коњ во македонската, во руската и во хрватската фразеологија.

Коњот, како културно и историски значаен елемент во словенската традиција, функционира како продуктивен фразеолошки симбол со широк семантички распон. Истражувањето кое се темели на материјал од фразеолошки речници и јазични корпуси ги опфаќа фразеолошките единици во кои коњот се појавува како носител на значења поврзани со физичка сила, издржливост, труд, социјална моќ, потчинетост, иронија, смрт и др.

Посебно внимание се посветува на прашањата на фразеолошка еквивалентност, сликовитата мотивација и културна условеност на фразеолошките значења.

Клучни зборови: фразеологија, коњ, македонски јазик, хрватски јазик, руски јазик

FROM WORKING FORCE TO METAPHOR: THE HORSE IN MACEDONIAN, RUSSIAN, AND CROATIAN PHRASEOLOGY

The paper analyses the phraseological representation of the zoonym *horse* in Macedonian, Russian and Croatian phraseology. As a culturally and historically significant element of the Slavic tradition, the horse functions as a productive phraseological symbol with a wide semantic range. Based on material drawn from phraseological dictionaries and language corpora, the study examines phraseological units in which the horse appears as a carrier of meanings related to physical strength, endurance, labour, social power, subordination, irony, death, and other concepts.

Special attention is given to issues of phraseological equivalence, figurative motivation, and the cultural conditioning of phraseological meanings.

Keywords: phraseology, horse, Macedonian language, Croatian language, Russian language

Ivana Vidović Bolt, Miroslav Hrdlička, Petra Koljnrekaj

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

ividovic@ffzg.unizg.hr, mhrdlick@ffzg.unizg.hr, pkoljnre@ffzg.unizg.hr

FITONIMNI FRAZEMI U MEDIJSKOME PROSTORU

Jezik politike i medija u suvremenom okruženju i prostoru obilježen je čestom uporabom metafora i višečlanih izraza – frazema koji omogućuju slikovitije pa time i učinkovitije prenošenje informacija o različitim društvenim i političkim pojavama. Posebno mjesto u tom diskursu zauzimaju frazemi s fitonimnom komponentom, odnosno višečlani izrazi u čijem je sastavu naziv biljke. Hrvatski frazemi poput *vaditi kestene iz vatre*, *obрати бостан*, *niknuti kao gljive poslije kiše*, *smokvin list* i sl. te poljski *sadzić kwiatki*, *wyrastać jak grzyby po deszczu*, *liść figowy*, *twardy orzech do zgryzienia* i sl. relativno su česti u govorima političara te u novinskim naslovima, komentarima i reklamnim porukama jer imaju snažnu metaforičku vrijednost. Mediji ih nerijetko modificiraju pa svjedočimo i tzv. frazeološkim igrama. Dosad prikupljena građa pokazuje da se pozitivni procesi često prikazuju kroz metafore cvjetanja i rasta, a negativni povezuju s korovom, truljenjem ili širenjem. Cilj izlaganja je prikazati i analizirati frazeme s fitonimnom komponentom u hrvatskom i poljskom medijskom prostoru te istražiti njihove funkcije. Posebna pozornost posvetit će se načinu na koji se ti izrazi koriste u javnom prostoru, kako ih mediji

prenose, modificiraju i populariziraju te na temelju toga utvrditi ekvivalencijske odnose.

Ključne riječi: fitonimni frazemi, medijski prostor, frazeološke modifikacije, ekvivalencija

PHYTONYMIC PHRASEOLOGICAL UNITS IN THE MEDIA SPACE

The language of politics and the media in the contemporary environment and public sphere is characterised by the frequent use of metaphors and multi-word expressions – phraseological units – which enable a more vivid and therefore more effective transmission of information about various social and political phenomena. A special place in this discourse is occupied by phraseological units containing a phytonymic component, i. e. multi-word expressions containing a plant name. Croatian phraseological units such as *vaditi kestene iz vatre*, *obrati bostan*, *niknuti kao gljive poslije kiše*, *smokvin list*, etc., as well as Polish expressions such as *sadzić kwiatki*, *wyrastać jak grzyby po deszczu*, *liść figowy*, *twardy orzech do zgryzienia*, etc., are relatively frequent in politicians' speeches, newspaper headlines, commentaries, and advertising messages because of their strong metaphorical value. The media often modifies these expressions, which results in so-called phraseological games.

The material collected so far shows that positive processes are frequently represented through metaphors of blooming and growth, whereas negative processes are associated with weeds, decay, or spreading. The aim of this presentation is to present and analyse phraseological units with a phytonymic component in the Croatian and Polish media space and to explore their functions. Special attention will be paid to the ways in which these expressions are used in the public sphere, how the media transmits, modifies, and popularizes them, and, on this basis, to establish equivalence relations.

Keywords: phytonymic phraseological units, media space, phraseological modifications, equivalence

Małgorzata Vražić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

mvrazic@ffzg.unizg.hr

TRAGOVI POLJAKA U OPATIJI I LOVRANU

U izlaganju bit će predstavljeni rezultati istraživanja koji dokazuju da su Opatija i Lovran privlačili istaknute osobe poljske kulture, politike i medicine krajem 19. i početkom 20. stoljeća. Autorica daje povijesno-kulturni kontekst, čime omogućuje razumijevanje poljske prisutnosti na Kvarneru. Opatija (Abbazia) i Lovran privlačili su brojne posjetitelje – od bolesnika iz različitih društvenih slojeva i raznih financijskih mogućnosti, koji su ovdje stizali u potrazi za zdravljem i ljepotom, do umjetnika, pisaca, glumaca koji su svoj boravak na Opatijskoj rivijeri doživljavali kao izvrsnu priliku za nova estetska otkrića. Bili su među posjetiteljima europski aristokrati i monarsi, milijunaši novog doba, ali i obični putnici: službenici, poduzetnici iz različitih industrijskih grana, trgovci, pa i svećenstvo, poznati i manje poznati liječnici. A među njima je bilo mnogo Poljaka jer moda Opatijske rivijere proširila se i na tadašnju Poljsku.

Ključne riječi: Opatijska rivijera, Opatija, Lovran, turizam XIX.– XX. st., poljsko-hrvatski kulturni kontakti, poznati Poljaci u Hrvatskoj

TRACES OF POLES IN OPATIJA AND LOVRAN

The presentation will present research findings demonstrating that Opatija and Lovran attracted significant figures from Polish culture, politics, and medicine at the turn of the 20th century. The author provides historical and cultural context that helps us understand the Polish presence in the Kvarner region. Opatija (Abbazia) and Lovran attracted numerous visitors – from spa guests of various social classes and financial backgrounds seeking health and beauty, to artists, writers, and actors who viewed a stay on the Opatija Riviera as an excellent opportunity for new aesthetic discoveries. Among the guests were European aristocrats and monarchs, millionaires of the new era, as well as ordinary travellers: officials, entrepreneurs from various industries, merchants, clergy, and both renowned and lesser-known physicians. Many of these visitors were Poles, as the popularity of the Opatija Riviera had also reached Poland at that time.

Keywords: Opatija Riviera, Opatija, Lovran, tourism in the 19th-20th centuries, Polish-Croatian cultural contacts, famous Poles in Croatia

Petar Vuković

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

pvukovic@ffzg.unizg.hr

PRAVOPIS VELIKOGA POČETNOGA SLOVA I ONOMASTIČKA KATEGORIZACIJA U SREDNJOEUROPSKIM SLAVENSKIM JEZICIMA

Rad analizira pravopisnu kodifikaciju velikoga početnoga slova u srednjoeuropskim slavenskim jezicima u odnosu na onomastičku kategorizaciju vlastitih imena. Polazeći od pretpostavke da je riječ o normativno osjetljivom i društveno vidljivom području pravopisa, u komparativnoj se perspektivi razmatraju rješenja u češkom, slovačkom, poljskom, slovenskom i hrvatskom jeziku. Posebna se pozornost posvećuje graničnim kategorijama, poput naziva institucija, povijesnih događaja i ideoloških pojmova, u kojima dolazi do kolebanja između proprijalne i apelativne uporabe. Rad pokazuje da se razlike među jezicima ne mogu svesti na tradiciju, nego odražavaju različite odnose između pravopisa, onomastike i jezične politike.

Ključne riječi: veliko početno slovo, pravopisna kodifikacija, vlastita imena, onomastika, srednjoeuropski slavenski jezici, jezična politika

ORTHOGRAPHIC CAPITALISATION AND ONOMASTIC CATEGORISATION IN CENTRAL EUROPEAN SLAVIC LANGUAGES

This paper analyses the codification of capitalisation in Central European Slavic languages in relation to the onomastic categorisation of proper names. Starting from the assumption that capitalisation is a normatively sensitive and socially salient area of orthography, the paper adopts a comparative perspective on solutions in Czech, Slovak, Polish, Slovenian, and Croatian. Particular attention is paid to borderline categories—such as names of institutions, historical events, and ideological concepts—where fluctuation between proprial and appellative usage is frequent. The analysis shows that differences among these languages cannot be reduced to tradition alone, but rather reflect divergent relationships between orthography, onomastics, and language policy.

Keywords: capitalisation, orthographic codification, proper names, onomastics, Central European Slavic languages, language policy

Maria Zofia Wtorkowska, Maria Wacławek

Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, Wydział Humanistyczny
Uniwersytetu Śląskiego

mariazofia.wtorkowska@ff.uni-lj.si, waclawek.maria@gmail.com

CUDZE CHWALICIE, SWEGO NIE ZNACIE
– O SŁOWEŃSKIM STOSUNKU DO PAŃSTWA I
NARODU W OPINII ANKIETOWANYCH SŁOWEŃCÓW I
POLAKÓW

Stereotypy jako „obrazy w głowach” wpływają na myślenie, postępowanie i zachowanie ludzi. Interesuje nas to, jak sami się postrzegamy i jak widzą nas inni. Badania etnolingwistyczne dążą do odtworzenia (fragmentów) językowego obrazu świata. Rekonstruowany językowo-kulturowy stereotypowy obraz jest antropocentryczny, uwzględnia intersubiektywny punkt widzenia i perspektywę danej społeczności, jej „potoczny” sposób myślenia i hierarchię wartości. Tekst będzie dotyczył symplifikującego wyobrażenia stosunku Słoweńców do państwa i narodu, odtwarzanego na podstawie danych ankietowych, zebranych wśród polskich i słoweńskich respondentów, mających kontakt z przedstawicielami obu nacji. Pomiar przeprowadzono na grupie, która została dobrana na zasadzie dostępności. Odwołamy się do kulturomów w rozumieniu etnolingwistycznym, zastanowimy się również, jak zebrane wyniki badań wykorzystać w glotodydaktyce.

Słowa kluczowe: językowy obraz świata, stereotyp, Słoweniec, państwo, naród, ojczyzna, kulturem

THE GRASS IS ALWAYS GREENER ON THE OTHER
SIDE – ABOUT THE SLOVENIAN ATTITUDE
TOWARDS THE STATE AND THE NATION IN THE
OPINION OF SURVEYED SLOVENES AND POLES

Stereotypes, as „images in people’s heads”, influence people’s thinking, behaviour, and actions. We are interested in how we perceive ourselves and how others perceive us. Ethnolinguistic research aims to reconstruct (fragments of) the linguistic worldview. The reconstructed linguistic and cultural stereotypical image is anthropocentric, taking into account the intersubjective point of view and perspective of a given community, its „casual” way of thinking, and its hierarchy of values. This text will address the simplified perception of Slovenians’ attitudes towards their state and nation, reconstructed based on survey data collected among Polish and Slovenian respondents who have contact with representatives of both na-

tions. The survey was conducted on a sample selected based on accessibility. We will refer to culturemes in an ethnolinguistic sense and consider how the collected research results may be applied in glottodidactics.

Keywords: linguistic worldview, stereotype, Slovene, state, nation, homeland, cultureme

Ana Žagmešter, Ivan Marković

Gimnazija Lucijana Vranjanina, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
ana.zagmester@gmail.com, ivan.markovic@yahoo.com

TVORBENI DRAGULJ DEVETNAESTOGA STOLJEĆA: SUFIKS -UĹ- OD RJEČNIKA DO ŠENOEA

Razmatra se plodnost hrvatskoga sufiksa -uĹ- u 19. stoljeću, usp. npr. *dragulj*, *krivulja*, *Zagrebulja*. Korpus riječi s tim sufiksom prikupit će se iz odabranih rječnika: J. Stulli, I. Mažuranić i J. Užarević, B. Šulek, I. Filipović, I. Broz i F. Iveković. Analizom korpusa pokušat će se utvrditi onodobna prototipna značenja toga sufiksa. Plodnost sufiksa provjerit će se u jeziku A. Šenoa, koji je pomoću njega skovao barem dvije riječi: *Zagrebulja* i *Hrvatulja*. Usporedbom s korpusom u *Tvorbi riječi* S. Babića (1986, 2002) utvrdit će se koje su se tvorenice zadržale u upotrebi do danas.

Ključne riječi: hrvatski jezik, 19. stoljeće, rječnici, tvorba riječi, August Šenoa

A WORD-FORMATION JEWEL OF THE 19TH CENTURY: THE SUFFIX -UĹ- FROM DICTIONARIES TO ŠENOA

This study examines the productivity of the Croatian suffix -uĹ- in the nineteenth century (cf. e.g. *dragulj*, *krivulja*, *Zagrebulja*). A corpus of words containing this suffix will be compiled from selected dictionaries by J. Stulli, I. Mažuranić and J. Užarević, B. Šulek, I. Filipović, and I. Broz and F. Iveković. Through corpus analysis, the study aims to identify the prototypical meanings of this suffix in the period in question. The productivity of the suffix will also be examined in the language of A. Šenoa, who coined at least two words using it: *Zagrebulja* and *Hrvatulja*. By comparing the findings with the corpus presented in S. Babić's *Tvorba riječi* (1986, 2002), the study will determine which of these derivatives have remained in use up to the present day.

Keywords: Croatian, 19th century, dictionaries, word formation, August Šenoa

Organizatori

Katedra za polonistiku Odsjeka za zapadnoslavenske studije

Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Odjel za hrvatsku i poredbenu frazeologiju

Hrvatskoga filološkog društva

Organizacijski odbor

prof. dr. sc. Ivana Vidović Bolt (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska – *predsjednica*), doc. dr. sc. Miroslav Hrdlička (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska – *zamjenik predsjednice*), izv. prof. dr. sc. Đurđica Čilić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska), doc. dr. sc. Joža Horvat (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska), dr. sc. Mateja Jemec-Tomazin (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Slovenija), dr. sc. Barbara Kovačević (Inštitut za hrvatski jezik, Hrvatska), izv. prof. dr. sc. Marija Malnar Jurišić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska), dr. sc. Ermina Ramadanović (Inštitut za hrvatski jezik, Hrvatska), prof. dr. sc. Katerina Veljanovska (Filološki fakultet “Blaže Koneski” Sveučilišta “Sv. Ćiril i Metod” u Skopju, Sjeverna Makedonija), dr. sc. Perina Vukša Nahod (Inštitut za hrvatski jezik, Hrvatska), Petra Koljnrekaj (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska – *tajnica*)

Programski odbor

dr. sc. Martina Bašić (Zavod za lingvistička istraživanja HAZU, Hrvatska – *predsjednica*), prof. dr. sc. Joanna Szerszunowicz (Uniwersytet w Białymstoku, Poljska – *zamjenica predsjednice*), izv. prof. dr. sc. Branka Barčot (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska), izv. prof. dr. sc. Irina Budimir (Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Bosna i Hercegovina), izv. prof. dr. sc. Igor Marko Gligorić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska), dr. sc. Nataša Jakop (Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Slovenija), prof. dr. sc. Ewa Komorowska (Uniwersytet Szczeciński, Poljska), prof. dr. sc. Biljana Mirčevska Boševa (Filološki fakultet “Blaže Koneski” Sveučilišta “Sv. Ćiril i Metod” u Skopju, Sjeverna Makedonija), prof. u miru dr. sc. Neda Pintarić (Hrvatska), prof. dr. sc. Ida Raffaelli (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska), Slavomira Ribarova (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska), prof. dr. sc. Lidija Tanuševska (Filološki fakultet “Blaže Koneski” Sveučilišta “Sv. Ćiril i Metod” u Skopju, Sjeverna Makedonija), izv. prof. dr. sc. Maria Zofia Wtorkowska (Filozofska fakulteta Univerza v Ljubljani, Slovenija)

9 780201 379624